

UCHWAŁA Nr XIV/85/08
Rady Gminy Dubeninki
z dnia 29 grudnia 2008 r.

w sprawie gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych na lata 2008-2015

Na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 15 ustawy z 8 marca 1990r o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 34, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 12180, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111) oraz art. 17, pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728, Nr 171, poz. 1056) uchwała się, co następuje:

§ 1. Zatwierdza się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008-2015 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008-2015 jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

§ 3. Traci moc Uchwała Nr III/19/07 Rady Gminy Dubeninki z dnia 29 marca 2007 roku w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dubeninki na lata 2007-2015.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dubeninki.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy
Lidia Stabulewska

Załącznik do
Uchwały Nr XIV/85/08
Rady Gminy Dubeninki
z dnia 29 grudnia 2008 r.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008 - 2015

SPIS TREŚCI

Rozdział I	
1.1 Wstęp	4
1.1.1 Narodowy plan rozwoju na lata 2007-2013	11
1.1.2 Narodowa strategia integracji społecznej	12
1.1.3 Krajowy plan działania na rzecz integracji społecznej	14
1.1.4 Strategia Rozwoju Powiatu Gołdapskiego	15
1.1.5 Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Dubeninki na lata 2004-2013	16
Rozdział II	
2. Charakterystyka Gminy	18
2.1 Podstawowe informacje o gminie	18
2.1.1 Demografia	18
2.1.2 Ludność	22
2.1.3 Rozmieszczenie ludności	26
2.2 Rolnictwo i Gospodarka Leśna	26
2.2.1 Rolnictwo	26
2.2.2 Grunty	27
2.2.3 Podmioty gospodarcze	29
2.3 Podstawowe problemy społeczne	30
2.3.1 Zasoby mieszkaniowe	30
2.3.2 Oświata w Gminie Dubeninki	33
2.3.3 Kultura	34
2.3.4 Turystyka	36
2.3.5 Ośrodki zdrowia	36
2.3.6 Bezrobocie	36
Rozdział III	
3. Grupy społeczne wymagające wsparcia	38
3.1. Pomoc społeczna w Gminie Dubeninki	42
3.2. Główne problemy oraz ich przyczyny zgłoszone	44
3.3. Identyfikacja mocnych stron	48
3.4. Poziom integracji społecznej	48
Rozdział IV	
4.1 Zestawienie problemów społecznych	50
4.2 Wizja	57
4.3 Cele strategiczne	58
4.3.1 Cele szczegółowe oraz kierunki działań	59
Rozdział V	
5.1 Zarządzanie realizacją strategii	78
5.1.1 Monitoring i ewolucja	78
5.1.2 Instytucjonalno-organizacyjne aspekty realizacji strategii	80
5.1.3 Procedury uaktualniania strategii	81

ROZDZIAŁ I

1.1. WSTĘP

Przed władzami samorządowymi oraz instytucjami działającymi na poziomie lokalnym, stoją do rozwiązania trudne problemy społeczne. Pogłębiające się dysproporcje dochodowe rodzin, zwiększona sfera ubóstwa, utrzymujące się na wysokim poziomie bezrobocie, alkoholizm, problem egzystencji osób samotnych i starszych, niepełnosprawnych oraz problemy wychowawcze wobec dzieci i młodzieży – tworzą obraz problemów społecznych, które decydują w istocie o sposobie odczuwania życia przez społeczność lokalną.

Od skuteczności ich rozwiązywania zależy funkcjonowanie wspólnoty samorządowej, jaką stanowi gmina. To właśnie na tym poziomie ulokowano odpowiedzialność za realizację zadań pomocy społecznej.

Pomoc tą ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej definiuje jako instytucję polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Art. 17 ustawy o pomocy społecznej wskazuje opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych jako zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. Dalej wskazuje się, że pomoc społeczną realizują na zasadzie partnerstwa zarówno podmioty publiczne jak i niepubliczne.

Rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, dlatego celowe jest strategiczne podejście, również na poziomie lokalnym, do zadań ze sfery polityki społecznej. Wyrazem tego procesu jest "Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych", kierująca działania władz samorządowych, instytucji pomocy społecznej i innych podmiotów. Jej powstanie stanowi realizację zapisu nałożonego przez powyższą ustawę na gminę. Wytyczne strategicznych kierunków, oparte jest na wnikliwej diagnozie problemów społecznych występujących w gminie Dubeninki.

Strategia to długotrwały i spójny plan działań zmierzających do łagodzenia istniejących napięć, zapobiegania powstawaniu nowych oraz przeciwdziałania pogłębianiu lub pojawianiu się przejawów takiego zróżnicowania społecznego, które staje się

hamulcem postępu społecznego. Strategia odpowiada na deficyt działań w niektórych dziedzinach życia publicznego.

Celem opracowanej strategii jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka oraz wyeliminowanie bądź zminimalizowanie negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy. Celem strategii jest również wskazanie kierunku działań gminy i wszystkich współpracujących instytucji i organizacji pozarządowych, w najbliższej perspektywie czasowej. Cele strategiczne będą wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji.

Zintegrowane podejście do problemów sfery społecznej zaprezentowane w Strategii, pozwala na przyjęcie rozwiązań w celu ograniczenia niekorzystnych zjawisk. Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną (zarówno na poziomie społeczności lokalnej jak, i na poziomie rodziny i jednostki), a także konieczności wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali gminy. Problemy społeczne nie są cechą pojedynczych osób, ale całych środowisk, rodzin, grup społecznych i takie postrzeganie zjawisk pozwala na strategiczne rozwiązywanie problemów społecznych na poziomie lokalnym.

W ujęciu strategicznym pomoc społeczna w gminie Dubeninki nie koncentruje się wyłącznie na udzielaniu wsparcia materialnego potrzebującym. Wręcz przeciwnie pomoc finansowa w postaci zasiłków udzielana osobom i rodzinom winna być ograniczana i redukowana. W ramach wypracowanej strategii przyjęto nowoczesne podejście do problematyki społecznej nastawione na:

- wzmocnienie postaw aktywnych,
- wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej,
- ścisłe powiązanie działań sytuacji i organizacji społecznych.

W strategii istotną rolę odgrywa system wsparcia psychologicznego, umocnienie postaw aktywnych, poradnictwa prawnego, pedagogicznego, terapii i wyspecjalizowanej pracy socjalnej połączonej ze stymulowaniem postaw "pro-gospodarczych" wśród lokalnej społeczności.

Podstawowe rozwiązania systemowe stanowią szansę na to, że następne pokolenie nie stanie się podopiecznymi pomocy społecznej. Działania w ramach Strategii, pozwolą nie tylko na usuwanie przyczyn tkwiących w sferze psychicznej i społecznej czy rozszerzenie form pomocy instytucjonalnej, ale na skuteczne rozwiązanie problemów grup docelowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorców interwencji społecznych, podejmowanych w celu poprawy tych zjawisk w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin. Diagnoza problemów lokalnych została opracowana na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Dubeninkach, statystyk gminnych i źródeł własnych z ostatnich 5 lat oraz danych makroekonomicznych Głównego Urzędu Statystycznego.

Gmina Dubeninki posiada Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2015, która została uchwalona przez Radę Gminy Dubeninki Uchwałą Nr III/19/07 z dnia 29 marca 2007 r. , jednak w opinii sporządzonej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego we współpracy z Konsultantem Regionalnym Panią Nelą Chojnowską-Ochnik wykazano, że dokument ten nie spełnia w satysfakcjonującym stopniu podstawowych kryteriów dotyczących:

- ✓ uspołecznienie strategii poprzez zebranie listy problemów od społeczności,
- ✓ opracowanie najważniejszych problemów gminy Dubeninki,
- ✓ sformułowanie zrozumiałych i adekwatnych dla gminy celów rozwoju,
- ✓ opracowanie wizji rozwoju gminy,
- ✓ zapewnienie spójności pomiędzy problemami, wizją i celami rozwoju.

Dlatego też zalecono dokonanie aktualizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Dubeninki na lata 2008-2015, która jest podstawą realizacji Poakcesyjnego Programu Wspierania Obszarów Wiejskich oraz korzystania z innych funduszy.

Zespół, którego zadaniem było opracowanie aktualizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych powołany został Zarządzeniem Nr 10/08 Wójta Gminy Dubeninki

z dnia 21 kwietnia 2008 r. w następującym składzie:

1. Stanisław Kosiński - koordynator zespołu, *Sekretarz Gminy*
2. Alicja Karwel - asystent koordynatora zespołu, *Kierownik GOPS*
3. Alicja Wielewicka - członek, *pracownik GOPS*
4. Krystyna Miler - członek *pracownik, Urzędu Gminy,*
5. Bożena Mikielska - radna, Prezes Stowarzyszenia „Żytkiejmska Struga”,

Do prac nad strategią zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji publicznych i organizacji społecznych z terenu gminy, tworząc Podzespoły Zadaniowe. W ich skład, z uwagi na pełnioną rolę w aktualizacji Strategii, weszli przedstawiciele Rady Gminy, Urzędu Gminy, Ośrodka Pomocy Społecznej, szkół, stowarzyszenia z terenu Gminy Dubeninki, przedstawiciele parafii, młodzieży oraz beneficjentów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i sołtysi,. Listę osób uczestniczących w pracach nad aktualizacją strategii przedstawia tabela nr 1.

Tabela Nr 1. LISTA OSÓB UCZESTNICZĄCYCH W WARSZTATACH AKTUALIZACJI STRATEGII

Imię i nazwisko	Miejsce pracy	Sektor					Obszar doświadczeń													
		Samorząd terytorialny	Organizacja pozarządowa / koscielelna	Grupa nieformalna	Inna - jaka	Business	Sołtys	Sytuacja rodzin wielodzietnych	Sytuacja organizacji pozarządowych	Sytuacja rodzin niepełnosprawnych	Sytuacja osób bezrobotnych	Sytuacja dzieci i młodzieży	Sytuacja mieszkaniowa	Sytuacja osób samotnie wychowujących dzieci	Sytuacja osób starszych i ich rodzin	Sytuacja osób długotrwale chorych i ich rodzin	Sytuacja osób problemem alkoholowym i ich rodzin	Sytuacja rodzin z problemem przemocy	Problematyka uzależnień od środków psychoaktywnych	Sytuacja materialna osób
Nowacka Bożena	bezrobotna				✓		x									x				
Czarniewski Marian	Sołtys			✓		✓		x						x						
Kramkowski Paweł				✓				x			x									
Przekop Dorota					✓				x											x
Jarząbska Małgorzata	Bezrobotna				✓				x	x										
Nowacka Teresa	Bezrobotna				✓					x										
Przekop Izabela	Uczennica		✓								x									
Szulc Arkadiusz	Uczeń		✓									x								
Waluk Wanda	Emerytka			✓							x			x						
Protasiewicz Regina	Bezrobotna		✓							x								x		
Sztejter Agnieszka					✓			x												
Romanowska Teresa	GOPS	✓								x										
Ostapionek Barbara	SP Żytkiejmy	✓						x			x									
Trąbka Andrzej	Gimnazjum	✓						x				x								
Olów Teresa	SP Dubeninki	✓						x				x								
Rydzewska Teresa	GCK	✓							x			x								
Hołodowska Dorota	GCK	✓							x			x								
Kalinowska Teresa	GCK	✓							x			x								
Markiewicz Beata	GCK	✓							x			x								
Rogosz Bożena	Stowarzyszenie Żytkiejmska Struga"		✓								x									x
Ks. Król Czesław	Parafia św. Michała		✓						x						x					

	Archaniola w Żytkiemach																		
Miler Krystyna	Urząd Gminy	✓											x			x			x
Wiele wicka Alicja	GOPS	✓						x								x			
Karwel Alicja	GOPS	✓								x									x
Mikielska Bożena	Stowarzyszenie „Żytkiemjska Struga”		✓						x							x			

Prace nad procesem aktualizacji rozpoczęto od przygotowania ankiety dla społeczności gminy. Ankietyzacje przeprowadzono w miesiącach lipiec - sierpień 2008 r. Wzór ankiety i wyniki znajdują się w załączniku nr 1.

Ankiety przeprowadzono wśród mieszkańców gminy Dubeninki. Grupa respondentów liczyła **120**, wypełniono **83** ankiet (tj. 69,16%), co stanowi **3,9 %** osób dorosłych zameldowanych na stałe na terenie Gminy Dubeninki.

Kolejnym krokiem było przeprowadzenie warsztatów aktualizacji. Proces ten dotyczący warsztatów B i C wspierany był przez Moderatorkę Panią Monikę Falej.

Tabela Nr 2. Opis warsztatów dotyczących aktualizacji GSRPS

WARSZTAT A	WARSZTAT B	WARSZTAT C	WARSZTAT D	Wynik końcowy
Diagnoza sytuacji społecznej w gminie	Analiza problemów społecznych oraz zasobów społecznych w gminie	Formułowanie założeń strategii rozwiązywania problemów społecznych w oparciu o partycypację społeczną i zasady rozwoju społecznego	Budowanie koncepcji projektów stymulujących zrównoważony rozwój społeczny	Powstaje dokument GSRPS oraz Plan realizacyjny
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Analiza sytuacji społecznej w gminie w oparciu o dane statystyczne oraz opinie środowisk społecznych i przedstawicieli instytucji społecznych ➤ Analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych ➤ Formułowanie wizji rozwoju społecznego gminy 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Identyfikacja problemów społecznych w gminie, ➤ Analiza przyczyn zjawisk społecznych, wzajemnych korelacji ➤ Określanie zasobów społecznych gminy ➤ Badanie potrzeb społecznych oraz zakresu ich zaspokojenia ➤ Ocena poziomu Integracji społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Analiza zasad rozwoju społecznego ➤ Formułowanie misji rozwoju społecznego w korelacji z wizją rozwoju gminy ➤ Formułowanie celów strategicznych ➤ Określanie celów oraz kierunków działań w gminie ➤ Określanie sposobu zarządzania realizacją strategii 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Budowanie zarysu projektów społecznych określających sposoby działania zapewniające rozwój lokalny 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Określenie działań zespołu wdrożeniowego ➤ Ustalenie zasad monitoringu ➤ Opracowanie procedur ewaluacji ➤ Upowszechnienie wyników działań
☞ Zespół roboczy i inne podmioty	☞ ·Zespół Roboczy ☞ ·Liderzy ☞ ·Moderator	☞ ·Zespół Roboczy ☞ ·Liderzy ☞ ·Moderator	☞ ·Zespół Roboczy ☞ ·Liderzy	☞ ·Zespół Roboczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z podręcznika Metodologii Wspierania Rozwoju Społecznego Gminy Poprzez Partycypację Społeczną

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorców interwencji społecznych, podejmowanych w celu poprawy tych zjawisk występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust.1 pkt.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- 1) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.);
- 6) ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485);
- 8) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493).

Oprócz w/w aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, gdzie kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez

Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Celem tego programu jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego, podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej, Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował Narodową Strategię Integracji Społecznej dla Polski, w której podjął próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce oraz wskazania priorytetowych problemów.

Opracowując lokalną strategię rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu, a także za niezbędną uznaje się również partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. Są to przede wszystkim:

- 1) Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013,
- 2) Narodowa Strategia Integracji Społecznej,
- 3) Krajowy Plan Działania Na Rzecz Integracji Społecznej,
- 4) Strategia Rozwoju Powiatu Gołdapskiego,
- 5) Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Dubeninki

1.1.1. NARODOWY PLAN ROZWOJU NA LATA 2007-2013

Plan ten jest kompleksowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Przygotowanie i realizacja Narodowego Planu Rozwoju (NPR) ma zagwarantować skuteczne włączenie naszego kraju w kształtowanie Unii Europejskiej, której jednym z konstytucyjnych fundamentów jest zasada spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Obecność Polski w Unii Europejskiej stwarza ogromną szansę na zmniejszenie dystansu do najwyżej rozwiniętych społeczeństw.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 spaja wszystkie przedsięwzięcia o charakterze rozwojowym. Jest koncepcją modernizacji polskiej gospodarki oraz propozycją takich zmian instytucjonalnych, które tę modernizację umożliwią. Ostateczny projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 został przyjęty przez Radę Ministrów 6 września 2005 r. Misją NPR jest podjęcie i uruchomienie przedsięwzięć, które

zapewnią wysoki wzrost gospodarczy, spowodują umocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz przyczynią się do wyższego poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 formułuje 3 cele strategiczne:

1. Utrzymanie kraju na ścieżce wysokiego tempa wzrostu gospodarczego.

Polska gospodarka charakteryzuje się znaczącym potencjałem rozwojowym, ale też szeregiem strukturalnych zapóźnień i deficytów. Zagrożeniem jest na przykład wysoki i szybko rosnący poziom zadłużenia państwa. Rozwiązywanie zasadniczych problemów gospodarczych i społecznych będzie możliwe jedynie pod warunkiem utrzymania wysokiego poziomu wzrostu gospodarczego.

2. Wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia.

W 2004 r. polska gospodarka wyszła z okresu stagnacji i spowolnionego tempa wzrostu gospodarczego. Można przewidywać, że tempo wzrostu gospodarczego zbliży się do poziomu 6%. Właśnie teraz niezbędne staje się podejmowanie procedur i uruchamianie przedsięwzięć, które umocnią mikroekonomiczne fundamenty gospodarki oraz utrwalą tendencję wzrostową.

3. Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Transformacja ustrojowa w latach 1989-2004 wiązała się z występowaniem negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Wysokie bezrobocie, pogłębiające i poszerzające się ubóstwo, wykluczenie społeczne, dezintegracja społeczna, marginalizacja wielu wspólnot lokalnych i peryferyzacja niektórych regionów stanowią zagrożenie i przeszkodę w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz stają się źródłem konfliktów społecznych. Jednocześnie zjawiska te ograniczają potencjał rozwojowy gospodarki i możliwości awansu cywilizacyjnego. Stąd rozwój społeczno-gospodarczy musi respektować m.in. zasadę zrównoważonego rozwoju. Miarami realizacji tego celu będą: zróżnicowanie poziomu dochodów i rozwoju regionalnego oraz dostępność komunikacyjna do regionów peryferyjnych.

1.1.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają także z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w 2000r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich

zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003r. Wspólnego Memorandum Polski i UE o Integracji Społecznej. Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich w marcu 2000 roku. Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zwarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS:

1) w zakresie realizacji prawa do edukacji:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

2) w zakresie realizacji prawa do zabezpieczenia społecznego:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nie akceptowalny i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwiania dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

3) w zakresie realizacji prawa do pracy:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

4) w zakresie realizacji prawa do ochrony zdrowia:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego w celu objęcia nimi kobiet i dzieci.

5) w zakresie realizacji innych praw społecznych:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.1.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Jest to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji, a także zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym.

W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- 1) działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone w działaniach umożliwiających równy start dzieci i młodzieży;
- 2) budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- 3) realizację prawa do pracy dla każdego, poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- 4) rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego jednocześnie przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo jak też przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, by polityka integracji społecznej realizowana była we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi. Szczególnie chodzi tu o organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz instytucje charytatywne kościołów

i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety:

- 1) zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- 2) wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmują się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie realizują ich założenia.

1.1.4. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU GOŁDAPSKIEGO

Strategia Rozwoju Powiatu Gołdapskiego jest długookresowym dokumentem planistycznym niezbędnym dla planowania zrównoważonego rozwoju lokalnego w określonej perspektywie czasowej. Stanowi ona podstawowe narzędzie prowadzonej przez samorząd powiatowy polityki regionalnej. Przyjęty horyzont czasowy Strategii oraz jej główne założenia bezpośrednio nawiązują do zasad polityki regionalnej państwa i polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Strategia stanowi bazowy dokument do opracowywania i wdrożenia na terenie powiatu gołdapskiego programów wojewódzkich współfinansowanych ze środków krajowych i funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Celem jaki stawia sobie samorząd powiatowy w zakresie realizacji zadań własnych to: **„Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy”**.

Zasadniczy wysiłek przy realizacji tego celu skupiony będzie na problemach związanych z podnoszeniem poziomu życia mieszkańców, w tym głównie warunków zamieszkania, pracy, sposobów spędzania czasu wolnego, bezpieczeństwa, oraz tworzeniem warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej poprzez kreowanie przyjaznego przedsiębiorcom otoczenia sprzyjającego rozwojowi przedsiębiorczości mieszkańców powiatu, a także pozyskania inwestorów zewnętrznych.

W planach strategicznych dotyczących poprawy funkcjonowania sfery społecznej władze w programach powiatowych uwzględnią szerzej następujące zagadnienia:

- wspierania transferu technologii,
- tworzenia alternatywnych nierolniczych miejsc pracy na terenach wiejskich,
- działalności informacyjnej i doradczej.

- rozwoju klubów pracy,
- organizacji szkoleń,
- organizacji poradnictwa zawodowego,
- rozwoju turystyki i agroturystyki oraz rozbudowy usług związanych z ich obsługą,
- rozwoju infrastruktury związanej z obsługą ruchu przygranicznego,
- działań na rzecz podniesienia jakości usług oferowanych przez Urząd Pracy (zwiększenie skuteczności służb pośrednictwa, aktywizacja bezrobotnych poprzez organizowanie doradztwa zawodowego, zajęcia w klubach pracy na temat metod aktywnego poszukiwania pracy).
- robót publicznych,
- poprawy funkcjonowania służby zdrowia,
- zmniejszenia przestępczości,
- ograniczenia patologii (narkomania, alkoholizm),
- dostosowania kierunków kształcenia w szkolnictwie ponadgimnazjalnym do potrzeb lokalnej gospodarki,
- zapewnienia mieszkańcom możliwości kształcenia w szkołach ponadlicealnych,
- minimalizowania negatywnych skutków transformacji ustrojowej.

1.1.5. PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY DUBENINKI NA LATA 2004-2013

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Dubeninki na lata 2004-2013 stanowi dokument określający politykę gospodarczą, przestrzenną i społeczną Gminy Dubeninki do roku 2013. Realizacja tej polityki będzie współfinansowana z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej przyczyniając się do zwiększenia potencjału gospodarczego, rozwoju i dostosowania strukturalnego regionów Wspólnoty.

Plan Rozwoju Lokalnego skierowany jest na rozwój gospodarczy i zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej, turystycznej, kulturalnej Gminy. Zawiera opis aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, opis planowanych zadań inwestycyjnych na lata 2004-2013, wskaźniki osiągnięć oraz opis monitoringu, zarządzania i sposobów promocji. Projekty ujęte w Planie mają na celu gospodarczy wzrost gminy poprzez poprawę drogowej infrastruktury technicznej, przygotowanie i zagospodarowanie inwestycyjne terenów, rozwój funkcji społecznych, rekreacyjnych, turystycznych i zdrowotnych w wyniku adaptacji i modernizacji obiektów. Dokument oparty został na założeniach ujętych w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy. Plan

Rozwoju Lokalnego formułuje cele i zawiera opis strategii zmierzającej do osiągnięcia rozwoju społecznego i gospodarczego.

Cel Planu Rozwoju Gminy i strategia jego osiągnięcia uwzględnia nie tylko horyzont najbliższych lat, ale odnosi się do inicjatyw, które będą aktualne w następnym okresie programowania, tj. co najmniej do roku 2013.

Cel strategiczny Planu Rozwoju Gminy formułowany z tej perspektywy określa się następująco:

Gmina Dubeninki to gmina bezpieczna, zapewniająca rozwój lokalnego rynku pracy, ośrodek turystyczny, społeczność rozwijająca się w oparciu i w harmonii z naturalnymi walorami turystyczno - krajobrazowymi z wykorzystaniem warunków stworzonych przez położenie gminy i dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną

Realizacja celu strategicznego odbywać się będzie poprzez osiągnięcie celów częściowych, zdefiniowanych w odpowiedzi na zmiany zachodzące w gospodarce oraz wniosków wynikających z analizy słabych i mocnych stron Gminy, a także szans i zagrożeń przed nią stojących.

W świetle powyższego sformułowano trzy podstawowe cele częściowe Programu Rozwoju Gminy na lata 2004 – 2013:

1. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej
2. Budowa i modernizacja infrastruktury społecznej
3. Rozwój obszarów wiejskich.

2. Charakterystyka gminy

2.1. Podstawowe informacje o gminie

2.1.1. Demografia

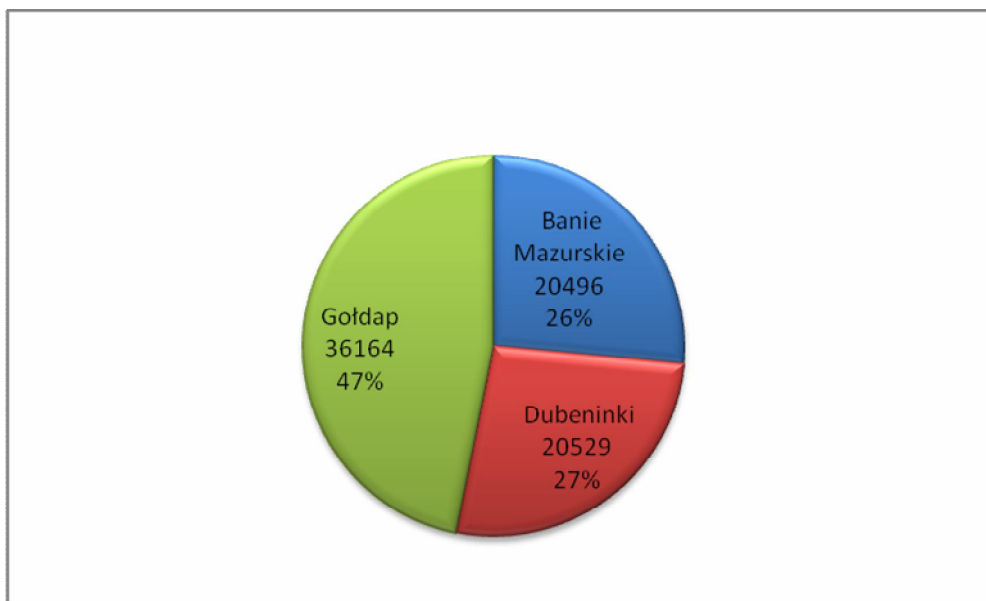
Gmina Dubeninki jest najbardziej wysuniętą na północny-wschód gminą w obrębie województwa warmińsko-mazurskiego, jedną z trzech gmin powiatu gołdapskiego. Od wschodu i południa graniczy z trzema gminami powiatu suwalskiego, województwa podlaskiego: Wiżajny (długość odcinka granicznego 11,5 km), Przerośl (19,4 km) i Filipów (2,4 km), od zachodu z gminą Gołdap (22,8 km), zaś północny zasięg gminy pokrywa się z granicą państwową z Obwodem Kaliningradzkim Rosji (19,7 km). Łączna długość granic gminy Dubeninki wynosi 75,8 km. Na północno-wschodnim krańcu gminy znajduje się punkt będący stykiem granic trzech państw: Polski, Rosji i Litwy .

Mapa Nr 1.

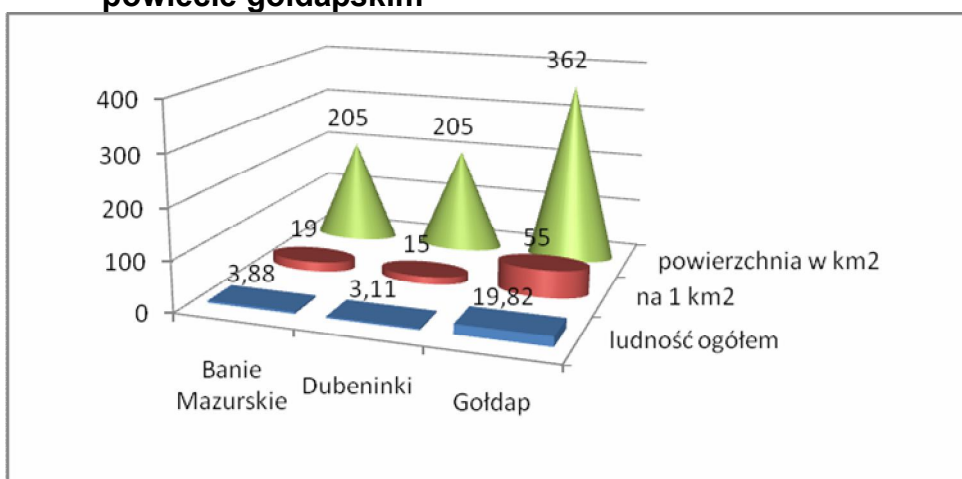

Gmina Dubeninki zajmuje obszar o pow. 205,18 km², co stanowi 27% powierzchni powiatu gołdapskiego. Należy do gmin średniej wielkości. Położona jest między 54°14'N, a 54°22' N oraz między 22°26'E, a 22°48'E. Rozciągłość południkowa wynosi 8' (13,57 km), równoleżnikowa 22' (24,15 km). Kształt gminy jest dość zwarty, przypomina czworobok wydłużony równoleżnikowo, przy czym część zachodnia jest szersza niż część wschodnia.

Wykres Nr 1. Powiat Gołdapski powierzchnia w ha

Wykres Nr 2. Zestawienie powierzchni, ludności oraz gęstości zaludnienia w powiecie gołdapskim

Łącznie na terenie gminy znajduje się 42 wsie, które zgrupowane są w 21 sołectwach. Najbardziej zaludnionym sołectwem jest sołectwo Dubeninki i Żytkiejmy. Z pozostałych obszarów gminy wysoce zaludniona jest część środkowa – sołectwa Linowo, Kiepojcie, w następnej kolejności pozostałe sołectwa tej części gminy oraz sołectwo Kiekskiejmy i Budwiecie. Najmniej zaludnione obszary leżą w granicach sołectwa Czarne (południowo-zachodni kraniec gminy), Lenkupie (północno-wschodni kraniec gminy) oraz Stańczyki i Maciejowięta (część południowa). Z analizy tej wynika, że obszary leżące blisko drogi głównej są bardziej zaludnione niż obszary leżące na peryferiach, cechujące się słabą dostępnością komunikacyjną.

Tabela Nr 3. **Mieszkańcy według wsi (stan na 31.12.2007 r.)**

Lp	Nazwa sołectwa	Miejscowości wchodzące w skład sołectwa	Ilość mieszkańców	
			wieś	sołectwo
1	Będziszewo	Będziszewo	44	44
2	Białe Jeziorki	Białe Jeziorki	42	42
3	Błakąły	Błakąły	74	74
4	Błędziszki	Błędziszki	24	114
5	Budwecie	Budwecie,	55	
		Meszno,	15	
		Boczki,	15	
		Markowo	5	
6	Cisówek	Cisówek	38	38
7	Czarne	Czarne,	31	56
		Marlinowo	25	
8	Degucie	Degucie	145	145
9	Dubeninki	Dubeninki,	716	895
		Bludzie Małe,	36	
		Bludzie Wielkie,	14	
		Łoje	129	
10	Kiekskiejmy	Kiekskiejmy,	27	193
		Łysogóra,	22	
		Wobały	144	
11	Kiepojcie	Kiepojcie,	41	90
		Barcie,	49	
12	Lenkupie	Lenkupie,	41	84
		Przesławki,	32	
		Żerdziny,	6	
		Redyki	5	
13	Linowo	Linowo	61	61
14	Maciejowięta	Maciejowięta,	32	34
		Wysoki Garb	2	
15	Pluszkiejmy	Pluszkiejmy,	116	161
		Kociołki	43	
		Ostrowo	2	
16	Przerośl Goldapska	Przerośl Goldapska,	101	116
		Tuniszeki	15	
17	Rogajny	Rogajny,	109	176
		Zawiszyn	67	
18	Skajzgiry	Skajzgiry,	18	47
		Pobłędzie,	12	
		Rakówek	15	
		Kramnik	2	
19	Stańczyki	Stańczyki	36	36
20	Żabojady	Żabojady	36	36
21	Żytkiejmy	Żytkiejmy	888	888
RAZEM			3330	3330

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności

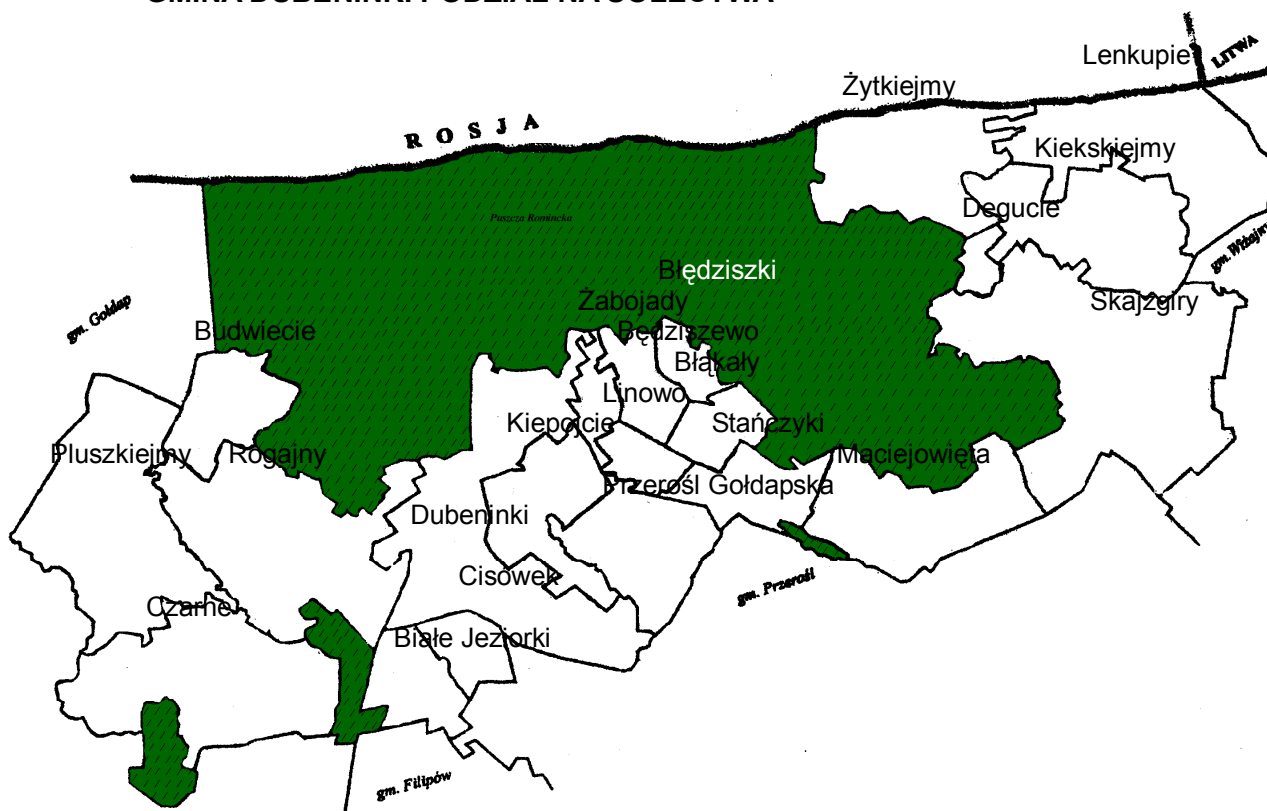
Gmina Dubeninki to gmina o niskiej koncentracji ludności. Na 1 jednostkę osadniczą przeciętnie przypada 82 osoby. Sieć osadnicza charakteryzuje się następującymi cechami strukturalnymi:

- jednostki o wielkości mniejszej od średniej gminnej – 34 wsie stanowią 81,0 % ilości ogniw w sieci osadniczej i skupiają 30,2% ludności gminnej
- jednostki o wielkości pow. 82 do 200 mieszkańców – 6 wsi, stanowią 14,2% sieci osadniczej i skupiają 22,6 % ludności gminy
- największe miejscowości w gminie to Żytkiejmy 888 mieszkańców i Dubeninki 716 mieszkańców stanowią 4,8% sieci osadniczej i skupiają 48,2 % ludności gminy.

Oprócz obrębów wiejskich na terenie gminy znajduje się duży kompleks leśny Puszczy Rominckiej należący do Nadleśnictwa Gołdap, zaś lasy położone na południowych krańcach gminy przynależą do Nadleśnictwa Olecko. Oba nadleśnictwa podlegają Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku.

Mapa Nr 2.

GMINA DUBENINKI PODZIAŁ NA SOŁECTWA

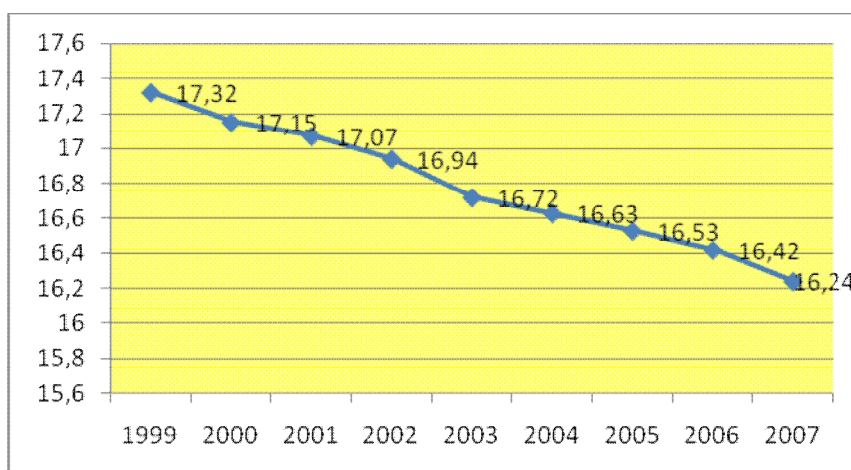
2.1.2 Ludność

Gmina Dubeninki jest gminą słabo zaludnioną, Na koniec grudnia 2007 r. liczba mieszkańców gminy wynosiła 3330 osób, co dawało średnią gęstość zaludnienia na poziomie 16,24 os/km² z czego 1657 stanowią kobiety (49,75 % ogółu), a 1673 mężczyźni (50,25% ogółu).

Tabela Nr 4. **Zmiany w gęstości zaludnienia w gminie Dubeninki w latach 1999 – 2007**

Lp	Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1.	Ludność	3555	3520	3503	3476	3431	3414	3392	3371	3330
2.	Gęstość zaludnienia w osobach na km ²	17,32	17,15	17,07	16,94	16,72	16,63	16,53	16,42	16,24

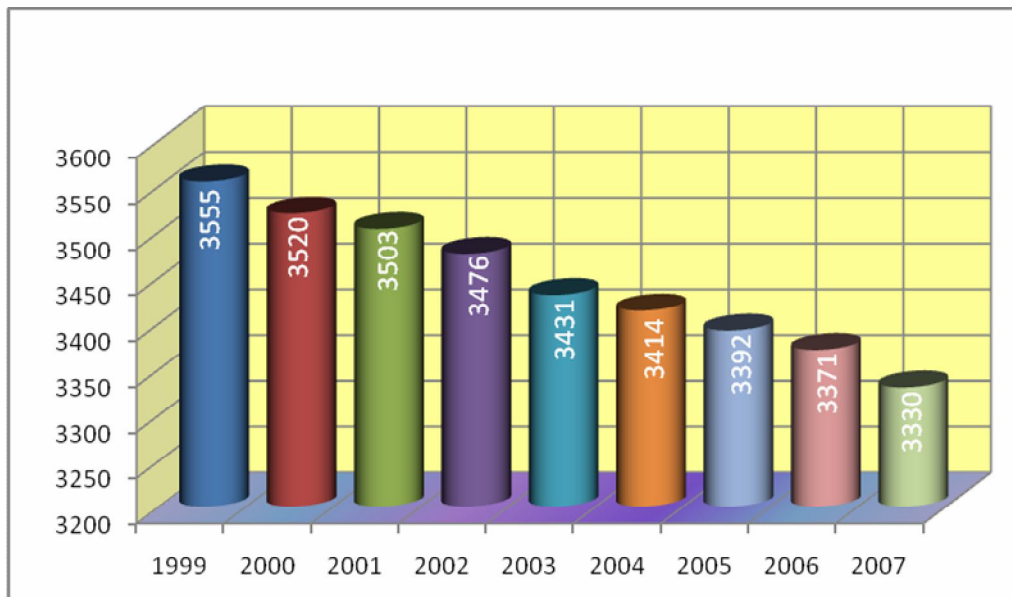
Wykres Nr 3. **Gęstość zaludnienia w latach 1999 - 2007**

Opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności

Z powyższego wykresu wynika, że gęstość zaludnienia systematycznie spada, od 17,32 osób/km² do 16,24 osób/km² co jest związane z wciąż malejącą ilością ludności w gminie.

Wykres Nr 4. Liczba ludności w latach 1999 - 2007

Opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności

W analizowanym okresie obserwuje się stałe zmniejszanie się liczby ludności gminy. Powodem tego są migracje oraz ujemny przyrost naturalny.

Wykres Nr 5. Prognoza ludności

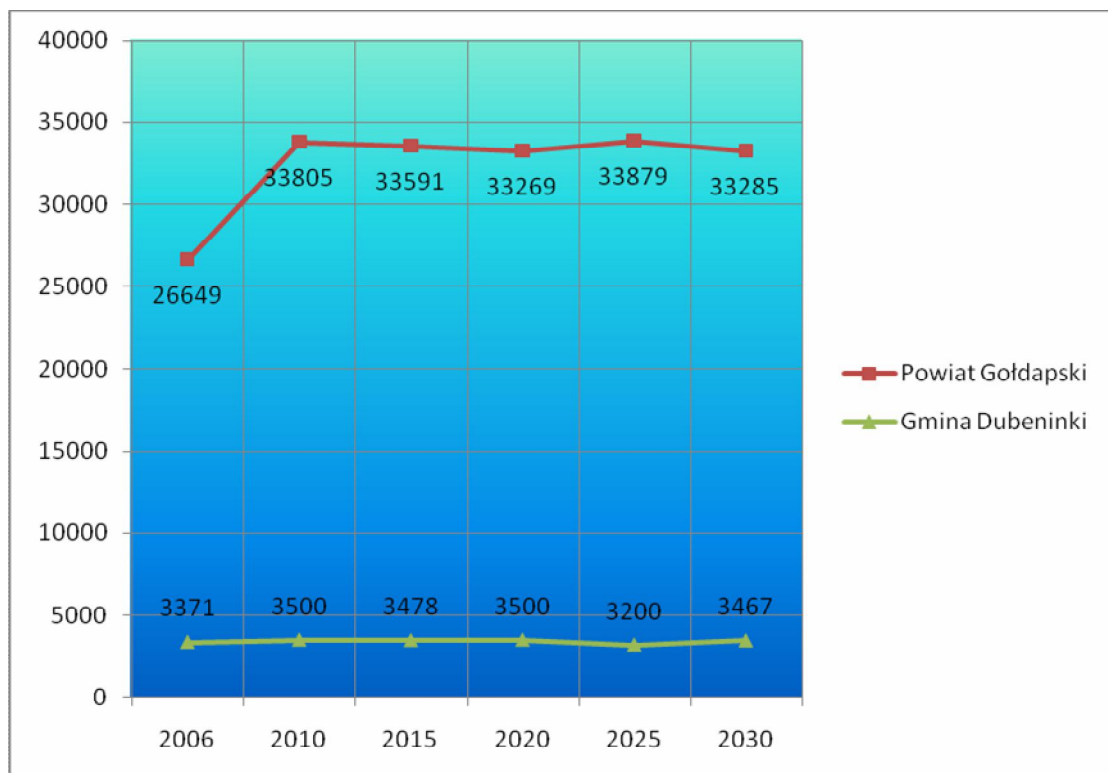

Tabela Nr 5. Struktura wiekowa ludności przedstawia się następująco:

Podział ludności wg płci i wieku:	Liczba ludności w Gminie Dubeninki w latach 2004 – 2007 wg stanu na dzień 31 grudnia			
	2004 rok	2005 rok	2006 rok	2007 rok
OGÓŁEM	3414	3392	3371	3330
Mężczyźni	1695	1644	1677	1673
Kobiety	1719	1748	1694	1657
0 – 15 lat	756	753	736	613
15 – 18 lat	671	666	636	585
19 – 65 lat - mężczyźni	899	887	898	923
19 – 60 lat - kobiety	691	681	675	734
powyżej 65 lat mężczyźni	156	158	155	165
powyżej 60 lat kobiety	241	247	271	316

Źródło: dane ewidencji ludności Urzędu Gminy Dubeninki

Jak wynika z tabeli 49,75% populacji jest w wieku produkcyjnym. Ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi ponad 14,44%.

Wykres Nr 6. **Struktura wieku ludności gminy (stan na 31.12.2007)**

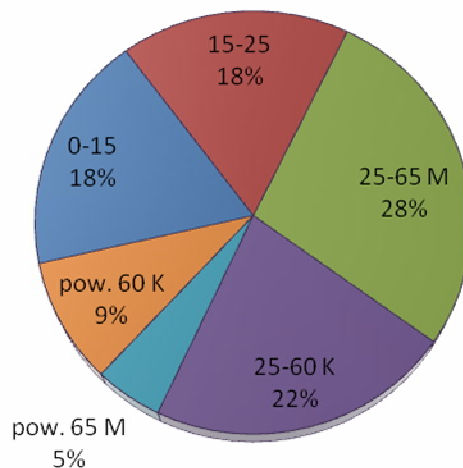
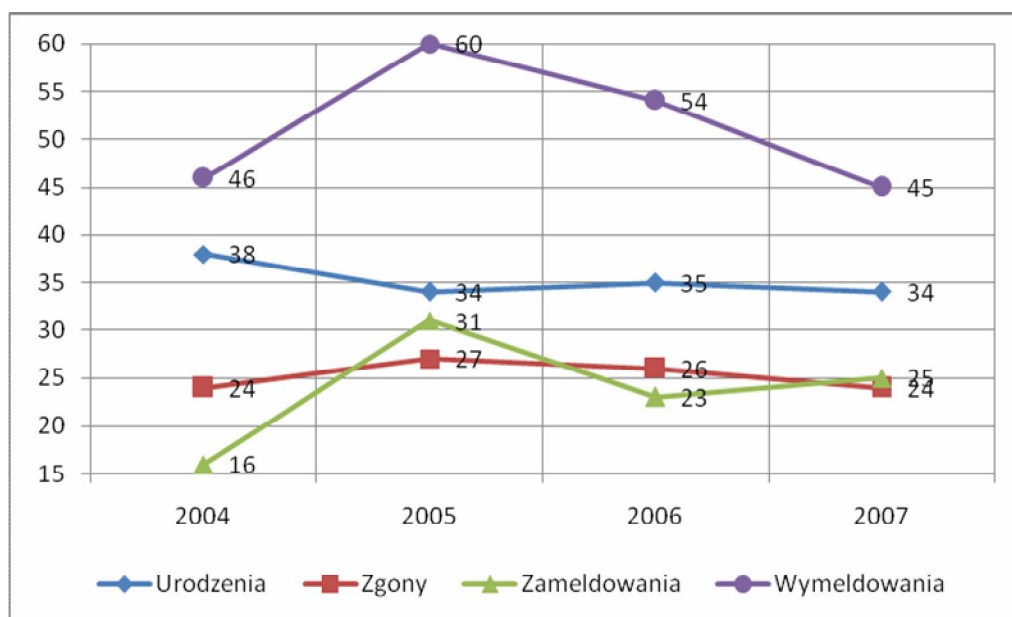

Tabela Nr 6 **Liczba urodzeń i zgonów, migracja**

	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
Liczba ludności	3414	3392	3371	3330
Zgony	24	27	26	24
Urodzenia	38	34	35	34
Zameldowania na pobyt stały	16	31	23	25
Wymeldowania z pobytu stałego	46	60	54	45

Źródło: dane ewidencji ludności Urzędu Gminy Dubeninki

Wykres Nr 7. **Ruch naturalny ludności**

W przeciągu ostatnich lat można zauważyć przewagę urodzeń nad zgonami na terenie Gminy Dubeninki. Dane dotyczące liczby ludności, liczby urodzeń i zgonów oraz wynikający z tego współczynnik przyrostu naturalnego na przestrzeni ostatnich kilku lat przedstawia tabela. Pomimo niewielkiego odcinka czasu możemy zaobserwować niekorzystne zjawisko, jakim jest ujemny współczynnik przyrostu naturalnego, który prawdopodobnie utrzyma się w przyszłości. W tej sytuacji pozytywnym zjawiskiem wydaje się fakt, że liczba urodzeń na przestrzeni tych lat jest na zbliżonym poziomie.

Saldo migracji w poszczególnych latach badanego okresu jest ujemne. Wskazuje to na ciągły znaczny odpływ ludności z terenu Gminy Dubeninki. Przyczynę spadku liczebności gminy doszukiwać się można w nasilonych migracjach zarobkowych, w których udział biorą głównie ludzie młodzi. Zmniejszenie się liczby mieszkańców związane jest z odpływem ludności najczęściej do okolicznych miast w poszukiwaniu pracy. Z powodu braku danych nie ma możliwości przedstawienia danych dotyczących migracji zagranicznych, które wydają się również znaczącym problemem. Przeważnie jednak są to migracje czasowe w celach zarobkowych.

2.1.3. Rozmieszczenie ludności

Główną oś osadniczą gminy stanowi 30-kilometrowy odcinek drogi krajowej Gołdap-Wiżajny pomiędzy Kociołkami w zachodniej części gminy, a Żerdzinami w części północno-wschodniej. W pasie tym zlokalizowanych jest 13 miejscowości, które są zamieszkiwane łącznie przez około 66% ludności gminy. Są to z reguły większe wsie, liczące najczęściej powyżej 50, a nawet 100 mieszkańców.

Drugi rejon osadniczy stanowią tereny położone w bliskim sąsiedztwie Puszczy Rominckiej, z dala od drogi głównej. Zlokalizowane tam osady są nieduże, zwykle liczba ich ludności nie przekracza 50 mieszkańców. W pasie tym zamieszkuje około 15% ludności.

Pozostałe wsie położone są w bezleśnych rejonach południowo-zachodniej i wschodniej części gminy, często o utrudnionej komunikacji. Wielkość tych wsi jest bardzo zróżnicowana, największe z nich są osadami popegeerowskimi. Łącznie zamieszkiwane są przez 19% ludności gminy.

W strukturze osadniczej gminy dominują niewielkie wsie o liczbie ludności 20-50 osób. Stosunkowo mniej jest osad bardzo małych liczących do 20 mieszkańców, a także miejscowości zamieszkiwanych przez 50-100 osób. Liczba ludności w 5 wsiach przekracza 100 osób. Cztery z nich są osadami popegeerowskimi: Degucie, Wobały, Łoje, Rogajny, a jedna rozwijającą się turystycznie, nadjeziorną osadą Pluszkiejmy. Tylko dwie wsie leżące na terenie gminy można uznać za duże: Dubeninki (716 mieszkańców) oraz trochę większe od nich Żytkiejmy (888 mieszkańców).

2.2. ROLNICTWO I GOSPODARKA LEŚNA

2.2.1. Rolnictwo

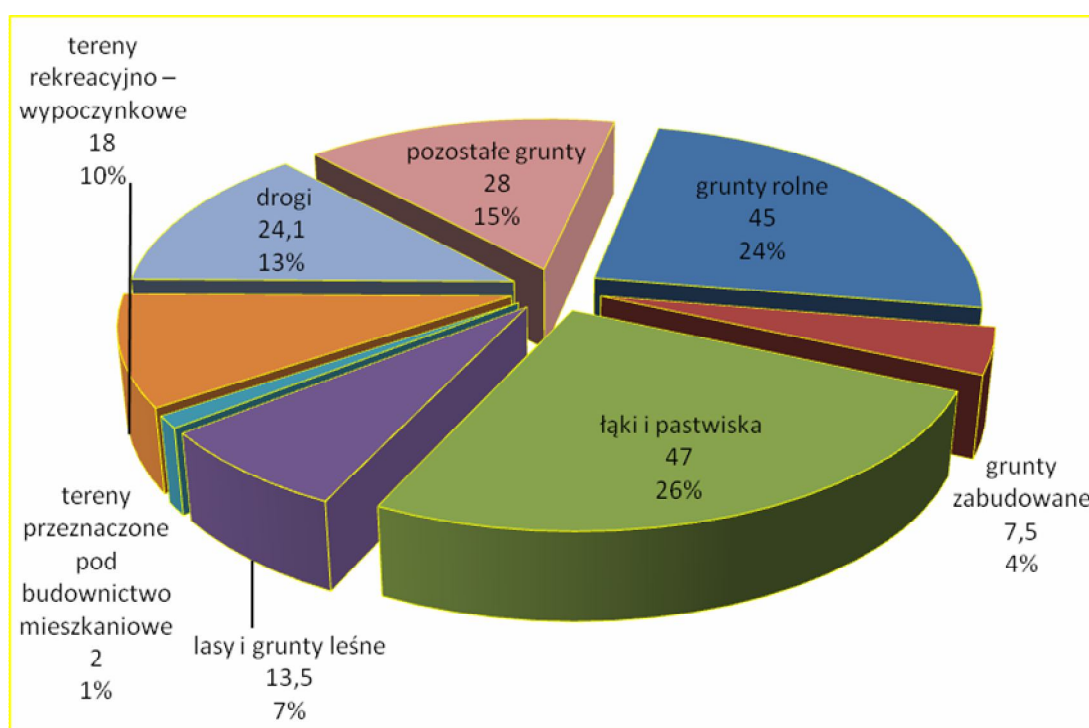
Gmina Dubeninki jest typowym obszarem rolniczo-leśnym, na którym do podstawowych form gospodarowania zalicza się produkcja roślinna, zwierzęca oraz leśnictwo. Ponad 50% obszaru gminy stanowią użytki rolne, spośród których połowę zajmują grunty orne, a pozostałą część pastwiska i łąki. Należy zwrócić uwagę na znaczny udział gruntów leśnych, których obecność determinuje rozwój gospodarczy tego obszaru. Struktura użytkowania ziemi w gminie Dubeninki przedstawia się następująco:

Tabela Nr 7. **Struktura użytkowania ziemi**

Użytki rolne	50,3 %
w tym: grunty orne	50,6 %
pastwiska	31,4 %
łąki	18,0 %
sady	0,04 %
- lasy	39,2 %
- wody	2,6 %
- pozostałe grunty i nieużytki	7,9 %

Źródło: dane Urzędu Gminy Dubeninki

Wykres Nr 8. **Struktura gruntów w gminie Dubeninki**

Źródło: dane urzędu gminy

W strukturze własności dominującą rolę odgrywają Lasy Państwowe (42,7% gruntów), 34,5% gruntów zajęte jest przez indywidualne gospodarstwa rolne, natomiast 17,6% należy do Agencji Nieruchomości Rolnych

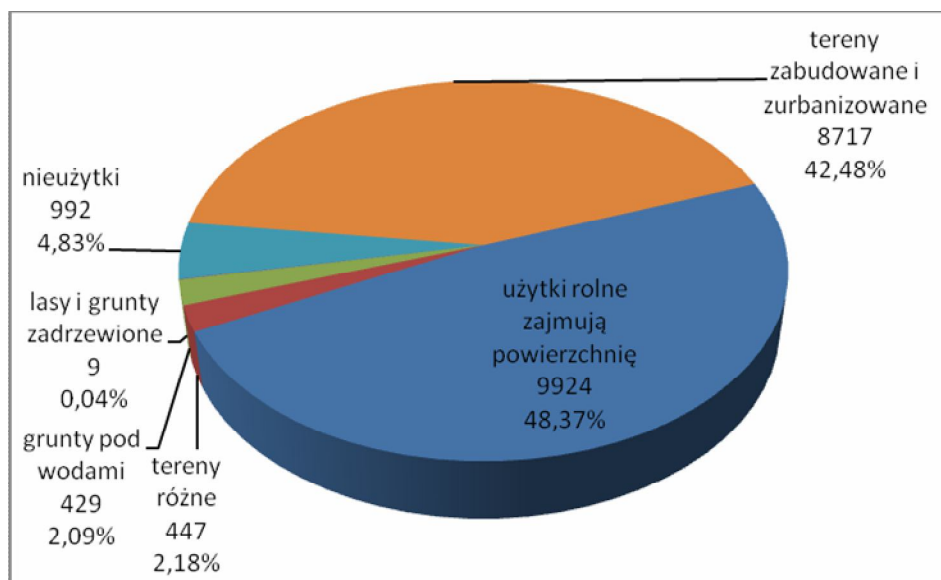
2.2.2. Grunty

Powierzchnia gminy ogółem wynosi 20 518 ha z czego :

- użytki rolne zajmują powierzchnię 9924 ha,
- tereny zabudowane i zurbanizowane – 447 ha,

- grunty pod wodami – 429 ha,
- lasy i grunty zadrzewione – 8717 ha,
- nieużytki – 992 ha,
- tereny różne – 9 ha.

Wykres Nr 9.

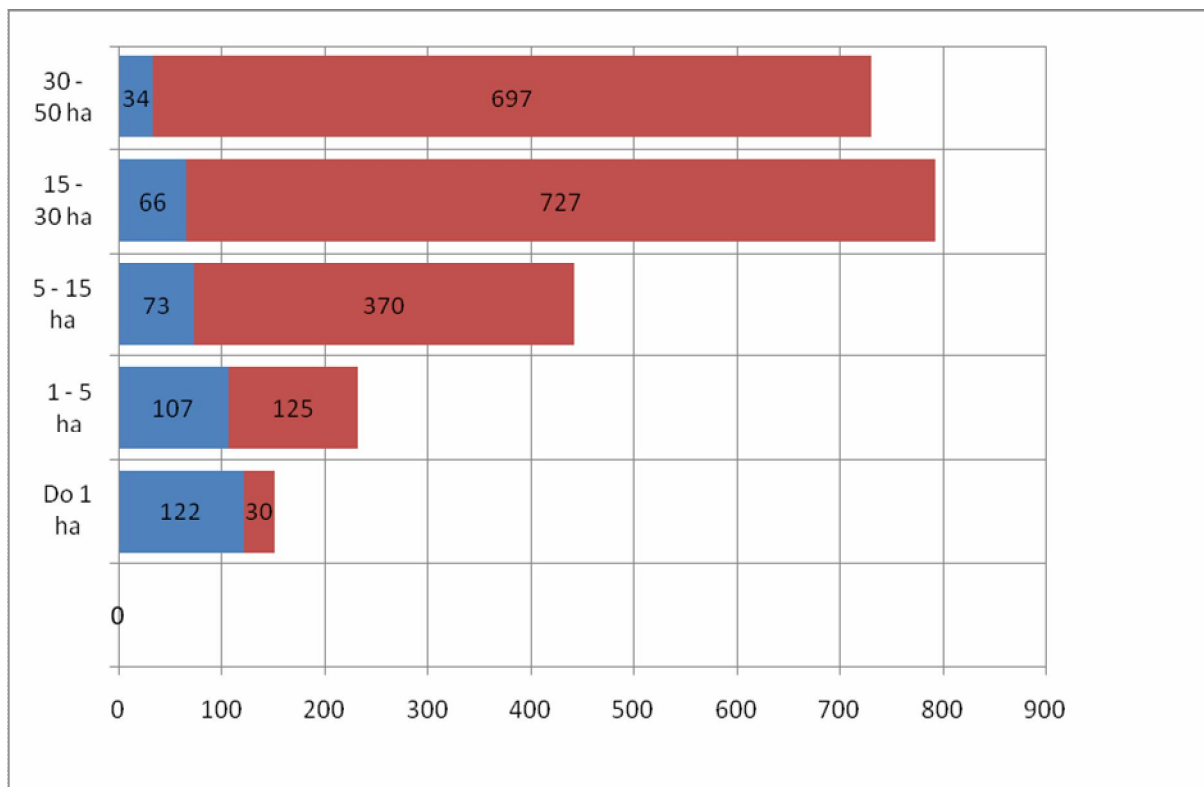
Na terenie gminy w przeważającej części występują grunty klasy IVa i IVb. Ukształtowanie terenu polodowcowe. Wiele gruntów położonych jest na stokach o dużym kącie nachylenia. Warunki klimatyczno-glebowe jak i silnie zróżnicowana rzeźba terenu na obszarze gminy ograniczają możliwości upraw i doboru roślin.

Tabela Nr 8. **Struktura obszarowa gospodarstw**

Grupa obszarowa	Liczba gospodarstw	Powierzchnia w ha
Do 1 ha	122	30
1 - 5 ha	107	125
5 - 15 ha	73	370
15 - 30 ha	66	727
30 - 50 ha	34	697
50 ha i więcej	18	1270
Razem	420	3218

Źródło: dane Urzędu Gminy Dubeninki

Wykres Nr 10. **Struktura obszarowa gospodarstw**

Na terenie gminy występuje jedna ferma przemysłowa tuczu trzody chlewnej, o obsadzie powyżej 5 tys. szt. Ponadto w strukturze gospodarstw rolnych można wyróżnić 18 rolników posiadających powyżej 50 ha użytków rolnych a wśród nich 8 rolników posiada 40 i więcej sztuk krów.

2.2.3. Podmioty gospodarcze

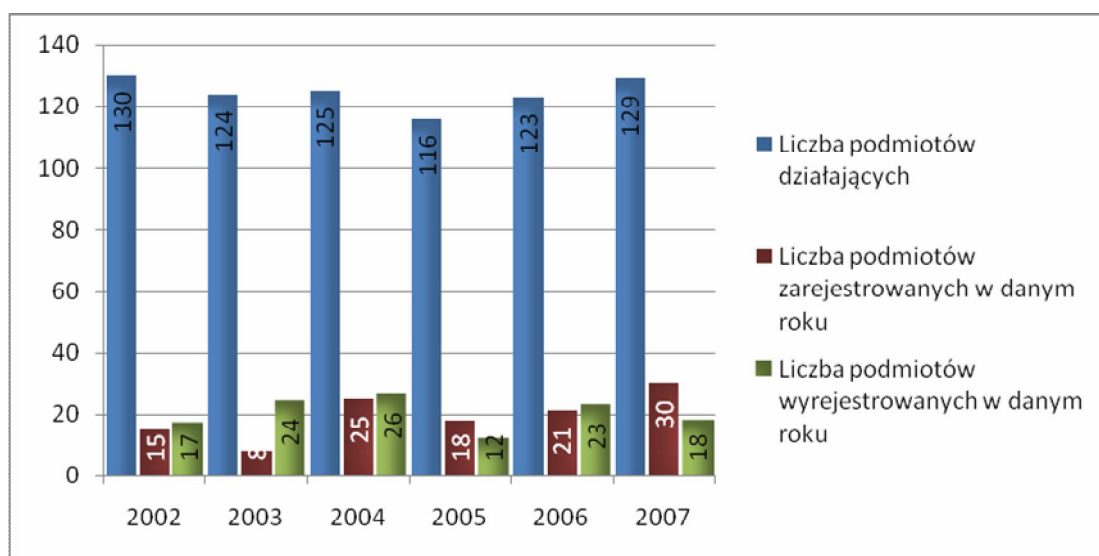
Gmina Dubeninki ma charakter typowo rolniczy (rolnictwo indywidualne) i charakteryzuje się niskim stopniem urbanizacji oraz dość niskim poziomem rozwinięcia gospodarki sektora pozarolniczego, a zwłaszcza przemysłu i usług. Przemysł na terenie Gminy Dubeninki praktycznie nie istnieje. Większość podmiotów gospodarczych stanowią sklepy oraz małe i średnie zakłady, świadczące podstawowe usługi. Głównym ośrodkiem usługowo-administracyjnym dla gminy jest miasto Gołdap.

Tabela Nr 9. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych i wyrejestrowanych na terenie gminy w latach 2002-2007

Lata	Liczba podmiotów działających	Liczba podmiotów zarejestrowanych w danym roku	Liczba podmiotów wyrejestrowanych w danym roku
2002	130	15	17
2003	124	8	24
2004	125	25	26
2005	116	18	12
2006	123	21	23
2007	129	30	18

Źródło: dane Urzędu Gminy Dubeninki

Wykres Nr 11. Liczba podmiotów gospodarczych w latach 2002-2007

2.3. Podstawowe problemy społeczne

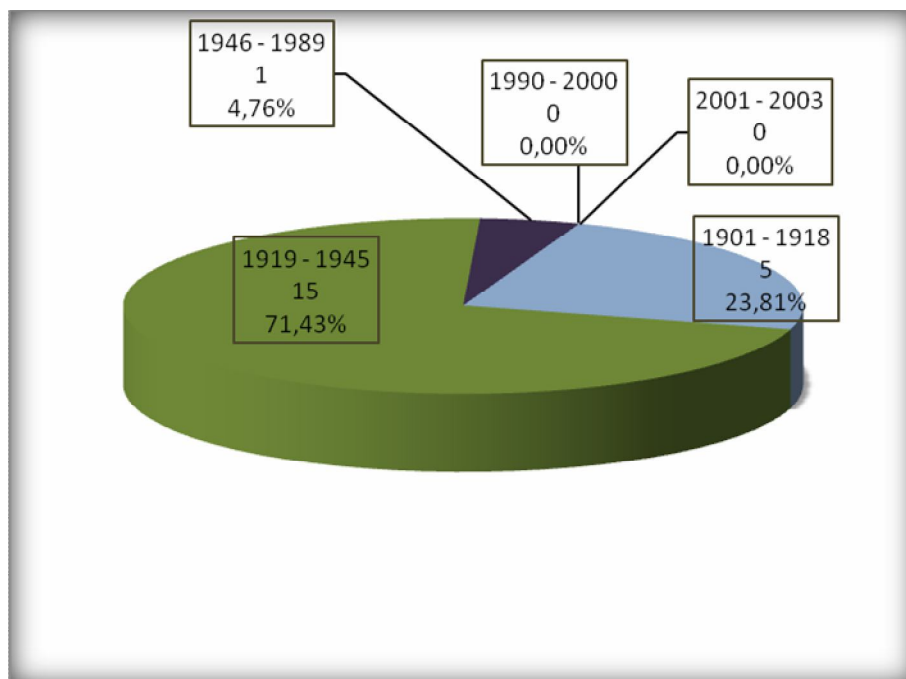
2.3.1. Zasoby mieszkaniowe

Tabela Nr 10. Struktura wiekowa gminnego zasobu mieszkaniowego:

Lp.	Lata budowy	ilość	Struktura w %
1	1901 - 1918	5	23,8
2	1919 - 1945	15	71,4
3	1946 - 1989	1	4,80
4	1990 - 2000	0	0
5	2001 - 2003	0	0
Razem		21	100

Źródło: dane Urzędu Gminy Dubeninki

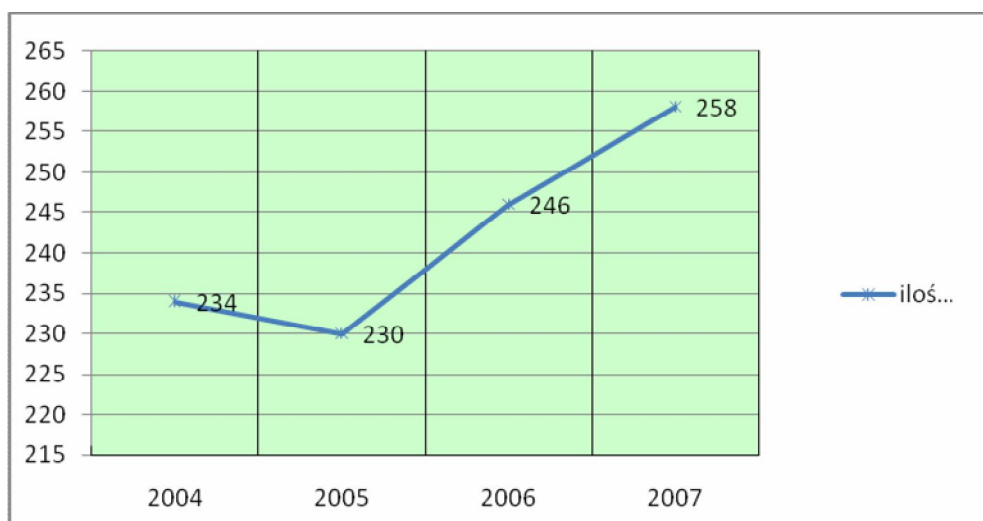
Wykres nr 12. Struktura wiekowa gminnego zasobu mieszkaniowego

Jak wynika z powyższych zestawień 95,20 % mieszkaniowego zasobu gminy zostało wybudowane przed rokiem 1945. Budynki te znajdują się w bardzo złym stanie technicznym. Przeprowadzane przez gminę remonty bieżące tych budynków zabezpieczają jedynie przed dalszym ich niszczeniem, zaciekami itp. Na remonty kapitalne, które objęłyby wymianę stropów, instalacji elektrycznych, wyposażenie budynków w instalację wodno-kanalizacyjną, gmina nie posiada środków. Z roku na rok budynki te wymagają coraz większych nakładów finansowych.

W budynkach tych, są 93 mieszkania komunalne w których mieszka 258 osób. Po sprzedaży części mieszkań, niektóre budynki tworzą małe wspólnoty mieszkaniowe. Wspólnotami mieszkaniowymi objętych jest 25 mieszkań. Do każdego lokalu mieszkalnego będącego w zasobach gminy, przynależne jest dodatkowo pomieszczenie gospodarcze. Pomieszczenia gospodarcze wykorzystywane są przez najemców lokali do przechowywania opału na okres zimy. W 99% budynki opalane są piecami kaflowymi. Nieliczni lokatorzy wyposażyli na własny koszt lokale mieszkalne w instalacje centralnego ogrzewania. Jeden tylko budynek komunalny, tj. mieszkania nad ośrodkiem zdrowia w Dubeninkach podłączone są do sieci centralnego ogrzewania. Budynków komunalnych-gospodarczych w miejscowości Żytkiejmy jest 16, w Wobałach 1, w Dubeninkach 1. Budynki te nie odbiegają stanem technicznym od budynków mieszkalnych z wyłączeniem wybudowanego w 1998 r. budynku w Dubeninkach. W miejscowości Wobały znajduje się ośmiorodzinny budynek mieszkalny w którym znajdują się cztery mieszkania socjalne, zaś kolejne cztery będą wyremontowane i oddane do użytku w najbliższych latach.

Wykres Nr 13. Liczba ludności zamieszkującej lokale komunalne

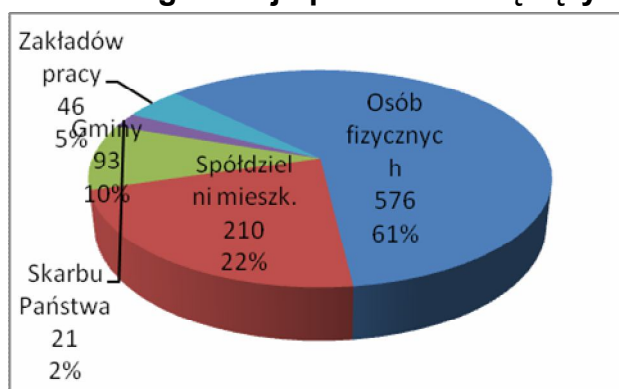
Ilość ludności zamieszkującej mieszkania komunalne powoli wzrasta co wiąże się z remontem mieszkań przeznaczonych na lokale socjalne. W mieszkaniach tych zamieszkują osoby

Tabela Nr 11. Mieszkania według rodzaju podmiotów będących ich właścicielami

Własność	Liczba mieszkań	Udział w ogólnej liczbie (%)
Osób fizycznych	576	60,90
Spółdzielni mieszkaniowych	210	22,20
Gminy	93	9,80
Skarbu Państwa	21	2,20
Zakładów pracy	46	4,90
OGÓŁEM	946	100

Źródło: dane Urzędu Gminy Dubeninki

Wykres Nr 14. Mieszkania według rodzaju podmiotów będących ich właścicielami

2.3.2. Oświata w Gminie Dubeninki

Na terenie Gminy Dubeninki znajdują się trzy szkoły: Szkoła Podstawowa Dubeninki, Szkoła Podstawowa Żytkiejmy i Gimnazjum w Dubeninkach z oddziałem zamiejscowym w Żytkiejmach. Baza szkoły na terenie Dubeninek to: budynek szkolny użytkowany przez dwie

szkoły oraz sala gimnastyczna, boisko asfaltowe, wymiarowe boisko trawiaste, kort do tenisa ziemnego, boisko do piłki siatkowej oraz bieżnie. Szkoła posiada również działkę rolną. Budynek szkoły i sali gimnastycznej jest ogrzewany przez kotłownię szkolną. Baza Szkoły Podstawowej w Żytkiejmach to: budynek szkolny, budynek sali gimnastycznej oraz budynek oddziału przedszkolnego, w którym mieści się stołówka szkolna (częściowo zamieszkały przez osoby prywatne), boisko trawiaste, kort tenisowy oraz boisko nieutwardzone przy sali gimnastycznej. Budynek szkoły i oddziału przedszkolnego są ogrzewane przez kotłownie lokalne, zaś budynek sali gimnastycznej posiada ogrzewanie elektryczne.

Uczniowie szkół z terenu Gminy objęci są dożywianiem (częściowo bezpłatnym – finansowanym przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – 141 uczniów). Posiłki przygotowywane są w Szkole Podstawowej w Dubeninkach, wydawane zaś są w stołówce Szkoły Podstawowej w Dubeninkach i w stołówce szkolnej w Żytkiejmach. Ogółem w Gminie Dubeninki dożywianych jest 200 uczniów.

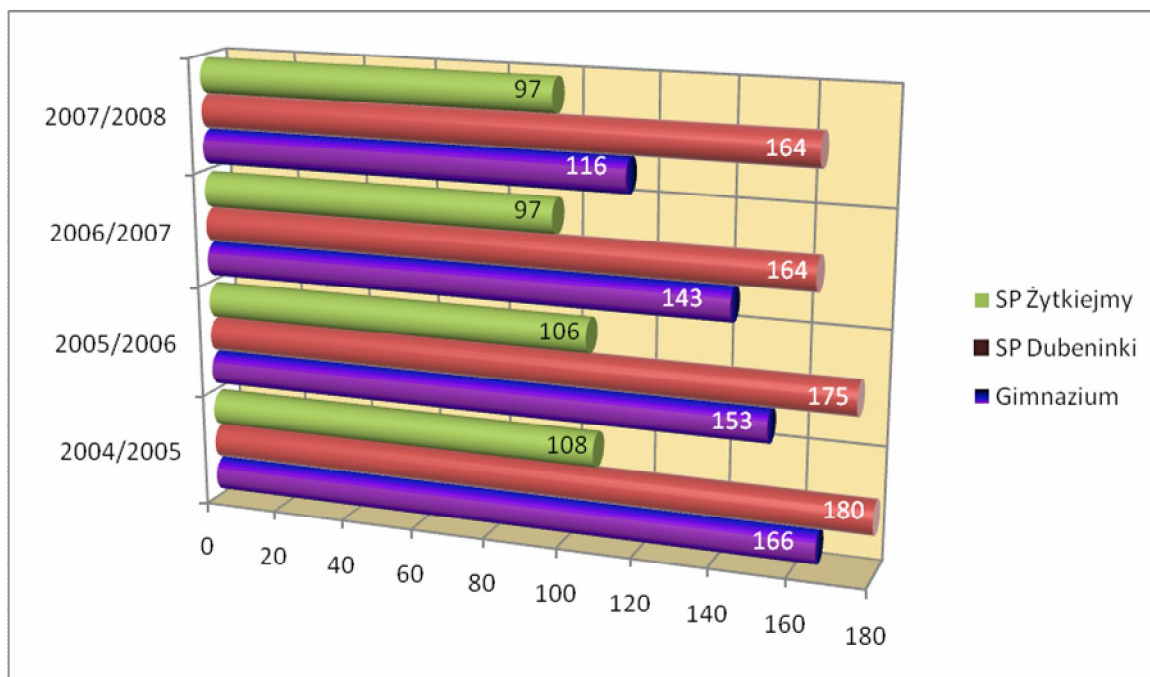
Mając na uwadze tendencję spadkową liczebności uczniów w szkołach na terenie Gminy należy uwzględnić możliwość zagospodarowania niewykorzystanych powierzchni w budynku Szkoły Podstawowej w Dubeninkach na potrzeby środowiska lokalnego. Należy również dokonać modernizacji przyszkolnych obiektów sportowych aby umożliwić wykorzystywanie ich przez mieszkańców gminy.

Tabela Nr 12. Liczba uczniów w szkołach Gminy Dubeninki

Nazwa szkoły	Rok szkolny 2004/2005		Rok szkolny 2005/2006		Rok szkolny 2006/2007		Rok szkolny 2007/2008	
	Liczba oddziałów	Liczba uczniów ogółem	Liczba oddziałów	Liczba uczniów ogółem	Liczba oddziałów	Liczba uczniów ogółem	Liczba oddziałów	Liczba uczniów ogółem
Gimnazjum ogółem w tym:	9	166	7	153	6	143	6	116
Dubeninki	6	107	4	99	3	85	3	64
Żytkiejmy	3	59	3	54	3	58	3	52
SP Dubeninki w tym	7	180	7	175	7	175	7	164
klasa „O”	1	27	1	22	1	26	1	18
SP Żytkiejmy w tym	7	108	7	106	7	99	7	97
klasa „O”	1	12	1	13	1	18	1	9
Razem	23	454	21	434	20	417	20	377

Źródło: dane Urzędu Gminy Dubeninki

Wykres Nr 15. Liczba uczniów w szkołach Gminy Dubeninki

2.3.3. Kultura

W gminie Dubeninki działalność w zakresie kultury prowadzi Gminne Centrum Kultury w Dubeninkach. W strukturze Gminnego Centrum Kultury działają następujące placówki:

Tabela Nr 13. **Wykaz placówek kultury w gminie**

Nazwa placówki	Lokalizacja
Gminne Centrum Kultury	Dubeninki
Świetlica wiejska	Żytkiejmy
	Linowo
Gminna Biblioteka Publiczna	Dubeninki
Filia Biblioteczna	Żytkiejmy

Źródło: dane Gminnego Centrum Kultury w Dubeninkach

W Gminnym Centrum Kultury działają: Zespół Ludowy „Rominczanie”, grupa taneczna „RYTM”, „Slay” brake dance, grupa „Młodzi twórcy” oraz Teatr Młodego Aktora. Prowadzone są zajęcia środowiskowe dla dzieci.

Członkowie sekcji i zespołów aktywnie uczestniczą w organizowaniu i reprezentowaniu Gminy na lokalnych i regionalnych imprezach artystycznych. Zespół „Rominczanie” reprezentował gminę na Międzynarodowym Festiwalu Folklorystycznym „Šešupės malina 2004”.

Gminne Centrum Kultury jest organizatorem wielu cyklicznych i okazjonalnych imprez. Najważniejsza z nich to: Przegląd Twórczości Ludowej. Tworzy także warunki do rozwoju twórczości, folkloru i rękodzieła ludowego. W Galerii Sztuki i Rękodzieła Ludowego eksponowane są prace twórców ludowych.

W strukturach Gminnego Centrum Kultury funkcjonują dwie placówki biblioteczne. Według danych statystycznych biblioteki w 2006 roku dysponowały 24.131 woluminami, co w przeliczeniu na 100 mieszkańców stanowi 765,82 woluminów, podczas gdy w powiecie gołdapskim **471,47**. W roku 2006 zarejestrowano 546 czytelników i 11215 wypożyczeń, co stanowi 20,28 (tj. o 3,43 więcej niż przed rokiem) wypożyczonych woluminów przez 1 czytelnika, przy średniej w powiecie **20,88 (to + 0,36)**. Z bibliotek korzystało **17,33** % mieszkańców Gminy Dubeninki, w powiecie gołdapskim wskaźnik ten wynosi **15,02** %.

Aby spopularyzować czytanie książek biblioteka organizuje różnego rodzaju imprezy i zajęcia, przede wszystkim dla dzieci, takie jak kółko plastyczne i teatralne. Jest organizatorem wystaw plastycznych, rocznicowych i spotkań literackich.

2.3.4 Turystyka

Teren gminy posiada stosunkowo duży potencjał do rozwoju turystyki. Władze gminy podejmują działania zmierzające do wykorzystania tych walorów i pobudzenia społeczności lokalnej do działań związanych z rozwojem turystyki. Koordynacją działań w tym zakresie zajmuje się Gminny Centrum Kultury w Dubeninkach.

Na infrastrukturę turystyczną składają się przede wszystkim szlaki i ścieżki piesze i rowerowe są to szlaki o lokalnym charakterze. Na terenie gminy znajduje się 5 gospodarstw agroturystycznych, w miejscowościach: Dubeninki, Żytkiejmy, Łoje. Na terenie gminy brak jest restauracji i ośrodków rekreacyjno-wypoczynkowych

2.3.5. Ośrodki zdrowia

Na terenie gminy znajdują się dwa ośrodki zdrowia w Dubeninkach i Żytkiejmach w których działają Niepubliczne ZOZ obsługiwane przez lekarzy rodzinnych, po jednym w każdym ośrodku. Na terenie gminy brak jest poradni specjalistycznych.

Przy Ośrodku Zdrowia w Dubeninkach czynny jest punkt apteczny.

Najczęstsze schorzenia to:

- 1) choroby układu krążenia,
- 2) cukrzyca
- 3) choroby układu oddechowego
- 4) choroby kręgosłupa

2.3.6. Bezrobocie

Bezrobocie na terenie gminy ma charakter strukturalny, a stopa procentowa bezrobocia wynosi około 17 % i należy do jednej z najwyższych w województwie i jest jedną z wyższych w kraju. Przez ostatnie lata wskaźnik ten wyraźnie się obniżył. Wśród bezrobotnych dominują mężczyźni oraz bezrobotni pozostający bez pracy przez okres 13 miesięcy i dłużej. Wysoki odsetek tej grupy bezrobotnych czyni skuteczną walkę z bezrobociem bardzo trudną. Badania wskazują, że osoby pozostające bez pracy przez tak długi okres mają dużo większe problemy z readaptacją do warunków pracy niż pozostający na bezrobociu przez kilka miesięcy.

Tabela Nr 14. **Bezrobotni w latach 1990 – 2004 na terenie Gminy Dubeninki**
(wg stanu na koniec roku)

Rok	Bezrobotni ogółem	Stopa bezrobocia (%)
1990	312	13,8
1991	646	24,3
1992	711	32,9
1993	790	44,3
1994	690	41,8
1995	766	42,4
1996	664	39,7
1997	564	30,7
1998	501	31,8
1999	607	31,3
2000	592	31,6
2001	723	35,2
2002	552	38,8
2003	601	42,5
2004	572	41,2
2005	547	37,6
2006	466	27,3
2007	343	16,8

Źródło: Dane PUP w Gołdapi

Wykres Nr 16. **Bezrobotni w latach 1990-2007 na terenie Gminy Dubeninki**

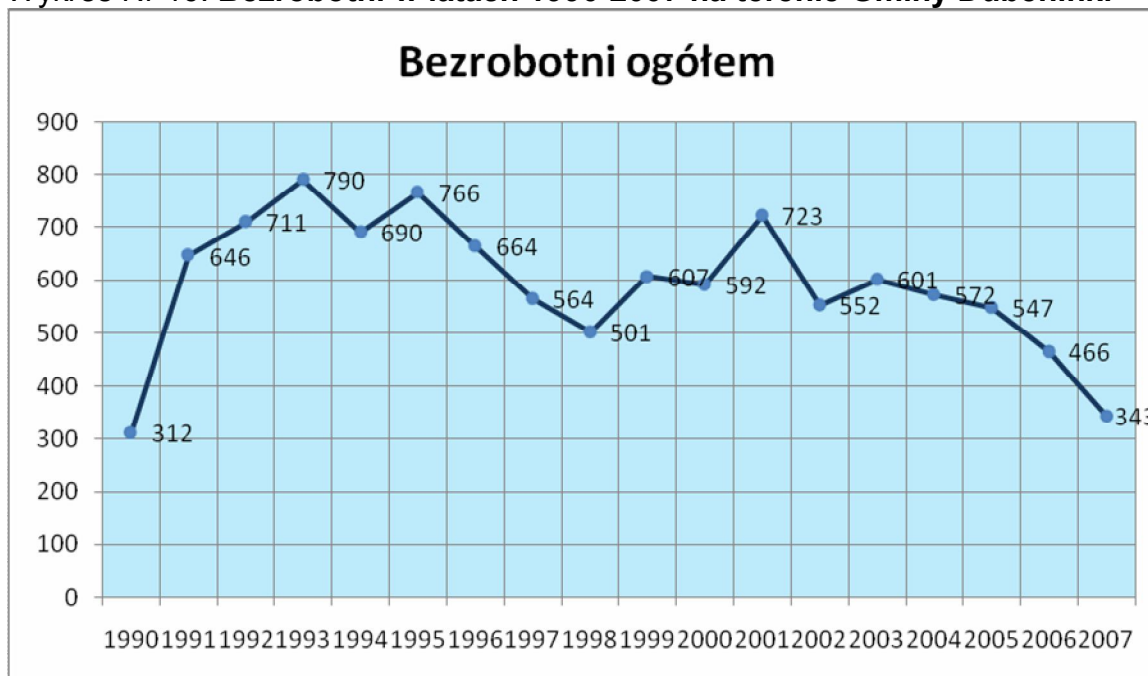

Tabela Nr 15. **Liczba bezrobotnych mieszkających na terenie Gminy Dubeninki w latach 2004-2007 (stan na dzień 31.12)**

Wyszczególnienie		Rok			
		2004	2005	2006	2007
1	Ogółem	572	547	466	343

	w tym kobiety	271	285	257	217
	w tym osoby pozostające bez zatrudnienia przez okres co najmniej 12 miesięcy	398	365	252	178
2	Osoby w wieku do 25 roku życia	115	114	91	47
	w tym kobiety	52	61	49	32
	w tym osoby pozostające bez zatrudnienia przez okres co najmniej 12 miesięcy	54	44	29	18
3	Osoby po 45 roku życia	166	172	156	142
	w tym kobiety	87	90	86	85
	w tym osoby pozostające bez zatrudnienia przez okres co najmniej 12 miesięcy	144	131	97	80

3. Grupy społeczne wymagające wsparcia

Gmina Dubeninki należy do biedniejszych gmin w kraju. Wśród najistotniejszych problemów społecznych na czoło wysuwa się bezrobocie, bezradność życiowa, zjawiska z kręgu patologii społecznych takie jak alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie, brak opieki nad dziećmi. Proces narastania długotrwałego bezrobocia, niskie dochody uzyskiwane z pracy zarobkowej, stale powiększająca się grupa osób pozbawionych prawa do zasiłku z funduszu pracy powoduje degradację ekonomiczną i społeczną wielu rodzin. Rodziny żyjące stale na pograniczu ubóstwa nie są w stanie zabezpieczyć swoich najbardziej podstawowych potrzeb, co powoduje, że rodzina nie pełni swoich najważniejszych funkcji, a przede wszystkim nie umożliwia prawidłowej opieki i wychowania oraz startu życiowego młodszemu pokoleniu.

Najczęściej oznacza to brak umiejętności właściwego pokierowania własnym życiem i radzeniem w sytuacjach trudnych, a w konsekwencji niemożność zapewnienia swoim dzieciom właściwych warunków do ich prawidłowego i wszechstronnego rozwoju. Często problemem takich rodzin jest zagrożenie alkoholizmem, przy równocześnie istniejącym bezrobociu, złych warunkach mieszkaniowych i niezaradności życiowej.

Biorąc pod uwagę środowisko - wysoki wskaźnik bezrobocia, łatwy dostęp do "tańszego" alkoholu (strefa przygraniczna) oraz wiele miejscowości popegeerowskich, frustracja wśród dorosłych i młodzieży, brak perspektyw na zatrudnienie, powoduje, że dorośli, młodzież a nawet uczniowie coraz częściej sięgają po alkohol. Rodziny te są największą grupą wymagającą wsparcia ze strony gminnego ośrodka pomocy społecznej.

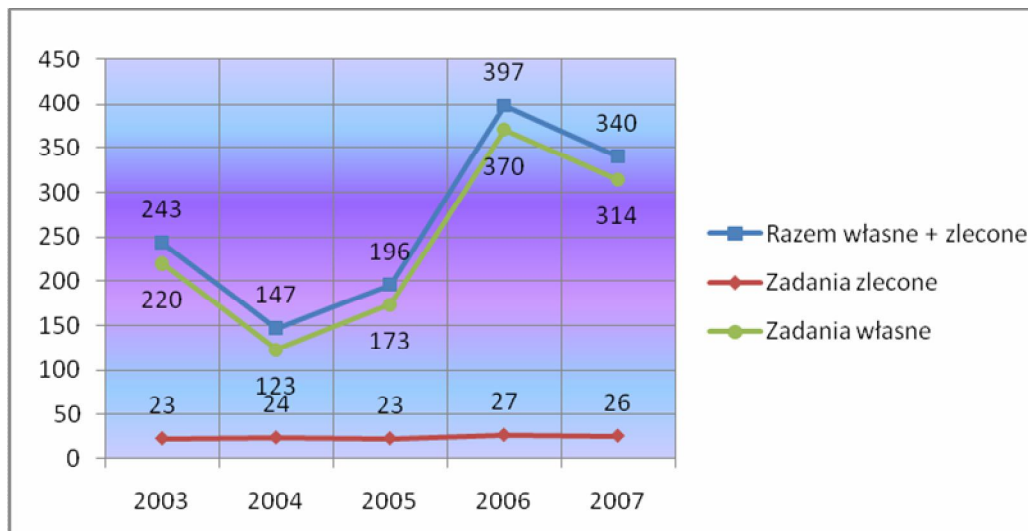
Tabela Nr 18. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Dubeninki

w latach 2003-2007

Wyszczególnienie		Rok	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1	Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	2003	243	129	582
		2004	147	145	587
		2005	196	185	721
		2006	397	231	898
		2007	340	196	730
2	Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych (bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę)	2003	23	23	71
		2004	24	24	74
		2005	23	23	70
		2006	27	27	87
		2007	26	25	70
3	Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę)	2003	220	106	511
		2004	123	121	513
		2005	173	162	651
		2006	370	204	811
		2007	314	171	660

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dubeninkach

Wykres Nr 17. Liczba osób którym przyznano świadczenia

Wszystkie te sytuacje jak i szereg innych podobnych wpływają negatywnie na funkcjonowanie rodzin w środowisku i rozwój dzieci w tych rodzinach. Powodują zaburzenia emocjonalne, społeczne i osobowościowe. Lęk i stałe poczucie zagrożenia utrudniają koncentrację, rozpraszają uwagę, powodują duże niekiedy opóźnienia w rozwoju umysłowym, a w konsekwencji utrudniają naukę, wpływają na sposoby

zachowania i doprowadzają do demoralizacji i umieszczenia w placówce opiekuńczo-wychowawczej bądź resocjalizacyjnej. Wiele dzieci kończy swoją edukację w OHP.

Inną grupą wymagającą wsparcia są osoby niepełnosprawne. Większość niepełnosprawnych to osoby z niskim wykształceniem, najczęściej podstawowym. Konkurencyjność tych osób na rynku pracy jest znikoma. Podniesienie kwalifikacji osób niepełnosprawnych, zwiększyło by konkurencyjność tych osób na lokalnym rynku pracy. Wiele osób posiadających odpowiednie kwalifikacje znalazło by zatrudnienie w zakładach pracy chronionej i polepszyło sytuację finansową swoich rodzin.

Do grupy osób wymagających wsparcia należą osoby starsze, chore i samotne. Osoby te potrzebują wsparcia ze strony środowiska lokalnego w wykonywaniu codziennych czynności, prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej stara się łagodzić skutki występujących zagrożeń ze strony środowiska:

- ✓ udzielana jest pomoc finansowa w formie zasiłków stałych dla osób niepełnosprawnych,
- ✓ zasiłków okresowych dla osób i rodzin, gdzie występuje bezrobocie i długotrwała choroba,
- ✓ zasiłków celowych na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych,
- ✓ dożywianie dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych i gimnazjum,
- ✓ pomoc rzeczowa,
- ✓ usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania.

Tabela Nr 19. **Najczęstsze przyczyny poza ekonomiczne przyznania pomocy społecznej rodzinom w latach 2003 – 2007 w Gminie Dubeninki.**

Rok	Ubóstwo	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Długotrwała choroba	Rodziny wielodzietne	Rodziny niepełne	Alkoholizm
2003	35	35	22	-	34	11	6
2004	64	22	17	1	20	5	4
2005	173	173	52	-	25	13	8
2006	120	143	30	-	47	9	8
2007	122	117	26	4	18	10	8

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dubeninkach

Najczęstszym powodem korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo i bezrobocie.

Tabela Nr 20. **Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego**

Lata	Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	w tym	
		rodziny niepełne	%
2003	45	11	24,4
2004	25	5	20,0
2005	24	13	54,2
2006	17	9	52,9
2007	18	10	55,5

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dubeninkach

Tabela Nr 21. **Rodziny wielodzietne objęte pomocą socjalną**

Lata	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej			Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych		
	Razem	w tym rodziny wielodzietne	%	Razem	w tym rodziny wielodzietne	%
2003	108	58	53,7			
2004	127	60	47,2	345	132	38,3
2005	143	51	35,7	320	120	37,5
2006	141	47	33,3	325	126	38,8
2007	175	41	23,4	302	72	23,8

Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

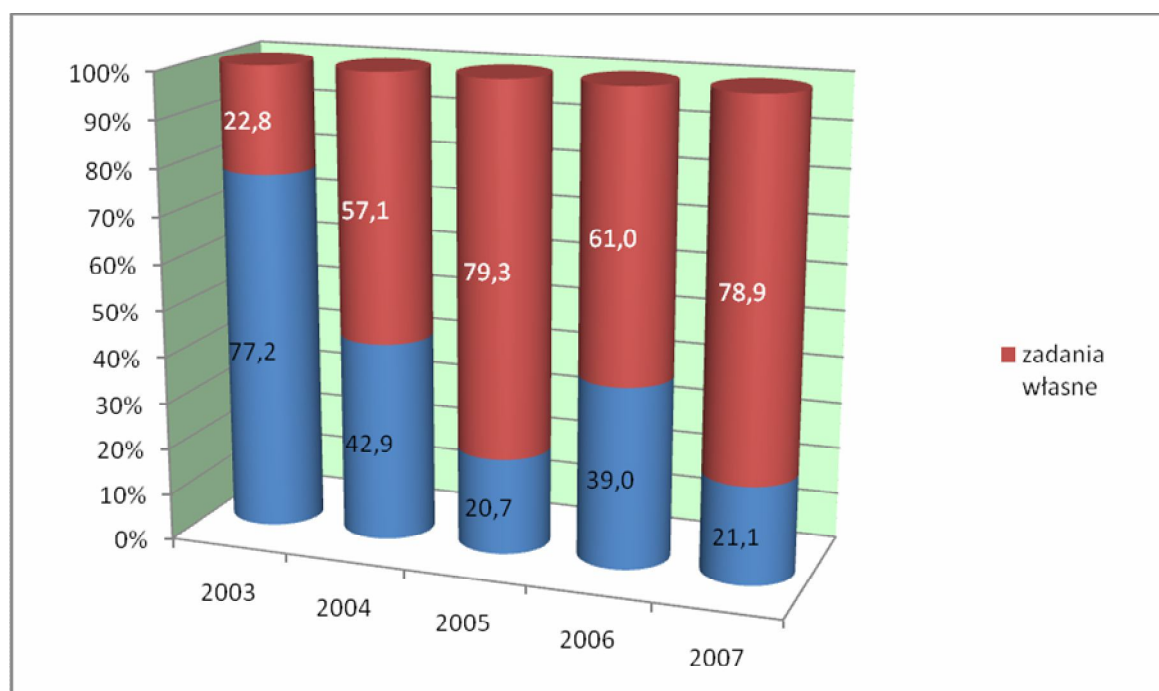
Z przedstawionej tabeli wynika, że rodziny wielodzietne stanowią ponad 30% rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych. Za rodzinę wielodzietną uważa się rodzinę posiadającą cztery i więcej dzieci.

Tabela Nr 22. **Zestawienie kwot przeznaczonych na pomoc społeczną z podziałem na zadania zlecone i zadania własne (w tys. zł)**

Lata	Wykonanie ogółem	w tym			
		Zadania zlecone	%	Zadania własne	%
2003	260,1	200,7	77,2	59,4	22,8
2004	176,7	75,9	42,9	100,8	57,1
2005	323,6	67,0	20,7	256,6	79,3
2006	423,6	165,3	39,0	258,3	61,0
2007	263,8	55,6	21,1	208,2	78,9
Razem:	1447,7	564,5	39,9	883,3	60,1

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dubeninkach

Wykres Nr 18. **Zestawienie wydatków przeznaczonych na pomoc społeczną**

3.1. Pomoc Społeczna w Gminie Dubeninki

Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Prawo do świadczeń z pomocy społecznej uwarunkowane jest wykazaniem się własną aktywnością w zakresie zaspokajania swych potrzeb życiowych. Pomoc społeczna nie może stanowić stałego źródła utrzymania, zwłaszcza jeśli idzie o osoby, które mają wszelkie warunki ku temu, aby podjąć pracę. Zakłada się, że pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego uaktywnienia się osoby korzystającej ze świadczeń, a także jej integracji ze środowiskiem społecznym.

Osoby i rodziny, które korzystają z pomocy społecznej obowiązane są do współdziałania w rozwiązywaniu swoich trudnych sytuacji życiowych przy wsparciu ze strony pracownika socjalnego. Niemożność odnalezienia się w nowej rzeczywistości prowadzi do

ciągłego obniżania się zdolności mieszkańców do samodzielnego rozwiązywania problemów. Wysoce niepokojące jest także trwałe uzależnienie się od pomocy społecznej i niechęć do podejmowania osobistej odpowiedzialności za los własny i własnej rodziny, prowadzący do wykorzystania pomocy społecznej i instytucji gminnych, jako naturalnego i należącego sposobu świadczeń ze strony społeczeństwa.

Jednym z głównych celów prowadzonej polityki społecznej powinno być zatem wyrobienie umiejętności społecznych w takim zakresie, aby mieszkańcy potrafili samodzielnie rozwiązywać pojawiające się przed nimi problemy i zagrożenia. Instytucje państwowe i samorządowe winny pełnić wobec jednostek, rodzin i organizacji społecznych rolę jedynie pomocniczą.

Głęboki wpływ bezrobocia na kształtowanie się nowej struktury społecznej a co za tym idzie, nowej warstwy ubogich, znajduje potwierdzenie w fakcie, iż przeważająca większość świadczeniobiorców pomocy społecznej to osoby będące w dezaktywacji zawodowej i zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy.

Jednocześnie problem bezrobocia związany jest nierozdzielnie z brakiem stałych dochodów i najbardziej dotyka gospodarstwa domowe składające się z rodzin wielodzietnych i niepełnych, jak również z rodzin żyjących z osobą niepełnosprawną bądź długotrwale chorą. W ciągu ostatnich lat ubóstwo stało się w Polsce jedną z najpoważniejszych kwestii społecznych. Wraz z rozpoczęciem procesu przemian społeczno-ustrojowych zjawisko ubóstwa weszło w nową, dotąd nieznaną, fazę rozwoju.

Negatywną konsekwencją zjawiska bezrobocia, mającą niebagatelny wpływ na rozprzestrzenianie się zasięgu ubóstwa, oprócz wcześniej wymienionej dezaktywacji zawodowej znacznej części społeczeństwa na skutek pogorszenia się ogólnej kondycji rynku pracy, jest również problem podejmowania zatrudnienia za niskie wynagrodzenie. W wyniku tego „teraźniejsza bieda” dotyka również pracownicze i chłopskie gospodarstwa domowe, które dotychczas utrzymywały się na umiarkowanym poziomie, ale wystarczającym do przyzwoitego życia o własnych siłach. Ubożenie społeczeństwa Gminy Dubeninki spowodowane jest głównie: brakiem pracy, degradacją jednostek spowodowaną uzależnieniami, niepełnosprawnością i prowadzi często do tego, że ludzie tracąc oparcie zasilają szeregi osób wykluczonych społecznie.

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej niejednokrotnie, chcąc zaspokoić jak najszerszej potrzeby swoich podopiecznych, muszą we własnym zakresie dokonywać

dramatycznego wyboru pomiędzy stopniem ważności potrzeb uzasadnianych przez osobę ubiegającą się. Realizowanie pomocy społecznej przy chronicznym braku wystarczających środków finansowych sprawia, że świadczona pomoc często staje się źródłem niezadowolenia oraz frustracji podopiecznych, przy czym nie wynika to ze złej woli żadnej ze stron.

Problem ubóstwa jest zjawiskiem szczególnie niepokojącym, jest zagrożeniem, gdyż stwarza warunki do powstawania szeregu patologicznych zachowań jak kradzieże, rozboje czy uzależnienia. W Gminie Dubeninki liczba gospodarstw domowych żyjących poniżej minimum egzystencji jest duża i ma tendencje wzrostu. W każdym miesiącu do GOPS trafiają nowe rodziny o niskich dochodach lub ich braku, które nigdy wcześniej nie korzystały z pomocy społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej opłaca posiłki dla dzieci z rodzin najbiedniejszych, uczęszczających do grupy „O”. Prowadzone jest dożywianie uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjum. Zadanie to jest finansowane w równych częściach ze środków własnych gminy oraz z budżetu wojewody. Dożywianiem objęto wszystkie dzieci, które kwalifikowały się do tej formy pomocy i które chciały z niej skorzystać.

Tabela Nr 23. **Zestawienie kosztów dożywiania oraz źródło finansowania zakupionych posiłków dla dzieci i młodzieży oraz osób ubogich**

Rok	Liczba osób korzystających z dożywiania	Ilość wydanych posiłków (w tys.)	Średni koszt jednego posiłku w zł	Źródło finansowania				
				Ogółem koszt	w tym dotacja Wojewody	%	w tym środki własne	%
2003	190	12,3	0,98	12060	8491	70,4	3569	29,6
2004	181	22,8	1,29	22804	17804	78,1	5000	21,9
2005	199	25,1	0,83	20780	10390	50,0	10390	50,0
2006	189	28,3	1,00	44000	35200	80,0	8800	20,0
2007	160	22,4	1,20	16724	13379	80,0	3345	20,0

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dubeninkach

3.2. Główne problemy oraz ich przyczyny zgłaszane przez mieszkańców

W miesiącach lipiec-sierpień na terenie gminy przeprowadzono ankietyzację wśród mieszkańców. Celem ankiety było poznanie opinii na temat problemów społecznych gminy w związku z koniecznością zaktualizowania GSRPS. Formularz ankiety został opracowany przez zespół roboczy.

Najważniejszymi problemami według ankietowanych są:

- bezrobocie - 68% wskazań,
- brak ofert spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży – 28% wskazań,
- migracja zarobkowa mieszkańców, szczególnie młodych – 25% wskazań,

- bieda i ubóstwo części mieszkańców – 25% wskazań.

Najważniejsze przyczyny problemów mieszkańców według ankietowanych:

- ☞ brak miejsc pracy w gminie i regionie – 65% wskazań,
- ☞ brak inwestorów/nowych miejsc pracy – 35% wskazań,
- ☞ niezaradność życiowa/bierność i postawa roszczeniowa – 33% wskazań.

Tabela Nr 24. Zestawienie zbiorcze danych z ankiet oraz innych źródeł, uzasadniające istnienie wymienionych problemów społecznych

Problem	Dane z ankiety: pytanie (% odpowiedzi)	Inne źródła informacji	Wskaźnik
1. Dzieci i młodzież mają problemy z funkcjonowaniem w swoim środowisku, nie potrafią dobrze wykorzystywać i rozwijać swoich kompetencji	Czego powinno się uczyć (zwłaszcza młodych), aby byli lepiej przygotowani do radzenia sobie na rynku pracy i w ogóle do życia? 1) języków obcych – 23% 2) ogólnie przedsiębiorczości i zaradności -20% 3) konkretnego zawodu – 14% 4) jak założyć i prowadzić własną firmę – 11% 5) obsługi komputera itp. nowych umiejętności – 9% 6) jak znaleźć pracę – 9% radzenia sobie w trudnych sytuacjach np. stresu – 8% 7) umiejętności (auto)prezentacji itp.- 3% 8) ogólnej wiedzy o świecie (bez specjalizacji) – 2% 9) lokalnego rzemiosła, rękodzielnictwa itp. – 1%	Liczba kół zainteresowań w szkołach	8
		Liczba dzieci objętych kołami zainteresowań	68
		Liczba skierowań do poradni psycholog.-pedagog. pod kątem diagnozy problemów wychowawczych	2
		Liczba organizacji młodzieżowych	1
2. Kryzys rodziny	Czy w Pana(i) bliskim otoczeniu, sąsiedztwie są osoby, którym należy pomóc ze względu na trudną sytuację? 1) Trudno powiedzieć – 41% 2) Tak – 34% 3) Nie – 25% Jakie są najważniejsze problemy społeczne mieszkańców Pana(i) miejscowości 1) bezrobocie -36% 2) brak oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży – 15% 3) bieda i ubóstwo części mieszkańców – 13%	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z tytułu: ubóstwa bezrobocia syt. mieszkaniowej	122 117 Brak danych
		Stopa bezrobocia (%)	16,8
		Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu: - niezaradności - uzależnień od alkoholu - wielodzietności	18 8 175
		Suma osób/rodzin objętych pomocą	175

Problem	Dane z ankiety: pytanie (% odpowiedzi)	Inne źródła informacji	Wskaźnik
	4 alkoholizm i inne patologie towarzyszące uzależnieniu (np. przemoc w rodzinie) – 10% 5) złe relacje między mieszkańcami, brak więzi sąsiedzkich – 7% 6) migracja zarobkowa mieszkańców, szczególnie młodych – 7% 7) niewystarczająca opieka zdrowotna – 6%	Liczba dzieci dożywianych w szkołach	200
3. Niska aktywność społeczna	Jeśli w otoczeniu, w gminie, w której Pan(i) mieszka pojawia się problem dotyczący części mieszkańców, to czy, aby go rozwiązać: 1) Ludzie podejmują indywidualnie działania – 45% 2) Nikogo to nie obchodzi – 29% 3) Powstają małe grupy, które starają się problem rozwiązać – 24% 4) Ludzie podejmują wspólnie działania – 2%	Ocena poziomu integracji w	2,4
		Frekwencja w wyborach parlamentarnych	33,91
		Frekwencja w wyborach samorządowych	44,24
		Liczba organizacji pozarządowych w tym OSP	9 6
		Liczba podmiotów niepublicznych rocznie realizujących zadania publiczne (dotacje i inne)	Brak danych
		Liczba grup nieformalnych - zespół ludowy „Rominczanie” - rady rodziców działające przy szkołach - rada parafialna	6 1 3 2
4. Wykluczenie społeczne osób długotrwale bezrobotnych	Kto spośród mieszkańców Pana(i) zdaniem jest najbardziej dotknięty poważnymi problemami społecznymi 1) bezrobotni – 33% 2) osoby ubogie, żyjące w ubóstwie – 17% 3) osoby starsze, samotne, wymagające opieki pielęgnacyjnej – 11% 4) rodziny wielodzietne – 10% 5) dzieci w wieku szkolnym i młodzież - 9% 6) osoby uzależnione – 7% 7) niepełnosprawni lub osoby poważnie chore – 3% 8) matki samotnie wychowujące dzieci – 2%	Liczba osób bezrobotnych	343
		Stopa bezrobocia (%)	16,8
		Liczba osób długotrwale bezrobotnych	178
5. Marginalizacja społeczeństwa		Niebieskie karty	1
		Liczba dzieci w opiece zastępczej	13

Problem	Dane z ankiety: pytanie (% odpowiedzi)	Inne źródła informacji	Wskaźnik
		Liczba rodzin objętych wsparciem finansowym z powodu probl. alkoholowego	8
		Liczba dzieci z rodzin z problemem alkohol. kierowanych na kolonie	15
		Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	1
		Liczba osób korzystających z pomocy terapeuty uzależ. i współuzależ.	7
		Interwencje Policji z powodu przemocy	5
6. Samotność osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych		Liczba organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych	Brak danych
		liczba rodzin niepełnosprawnych korzystających z zasiłków	26
		Liczba rodzin korzystających z dodatków opiekuńczych na niepełnosprawne dzieci	38
		Liczba obiektów przystosowanych dla osób niepełnosprawnych % ogółu obiektów wymagających przystosowania	2

3.3. Identyfikacja mocnych stron

Poniższe zestawienie przedstawia mocne strony Gminy Dubeninki.

- wsparcie samorządu dla grup formalnych i nieformalnych zajmujących się pomocą dzieciom i młodzieży,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- poprawianie sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- istnienie przepływu informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- rozpowszechnianie postaw charytatywnych i filantropijnych w środowisku lokalnym,
- wystarczająca baza zabezpieczająca potrzeby społeczne: sieć placówek oświatowych, rozbudowane zaplecze kulturowe,
- dobrze rozwinięta infrastruktura komunalna.
- dobre wyposażenie w sprzęt komputerowy szkół oraz placówek kulturalnych,
- wdrożenie systemu stypendialnego oraz innych form pomocy,
- wspomaganie finansowe nauczycieli w doskonaleniu zawodowym.

3.4. Poziom integracji społecznej

Zaangażowanie społeczności gminy Dubeninki w działania na rzecz integracji społecznej jest bardzo niskie. W przeprowadzonych ankietach w sumie udział wzięło 83 osoby, co stanowi 2,49% ogółu mieszkańców. W kwestii zrzeszania się społeczności w grupy formalne i nieformalne działające na rzecz społeczności gmina nie może pochwalić się dużą liczbą organizacji i grup nieformalnych. Na terenie gminy zarejestrowane są tylko 3 stowarzyszenia i 6 OSP z czego 2 to organizacja posiadająca status organizacji pożytku publicznego. Z grup nieformalnych na terenie gminy działają:

- zespół ludowy „Rominczanie”
- rady rodziców działające przy szkołach
- rada parafialna
- rady sołeckie

W spotkaniu zespołu roboczego dotyczącego aktualizacji strategii udział wzięło 15 osób. W warsztatach dotyczących aktualizacji strategii udział wzięło 22 osoby, które czynnie uczestniczyły w jej tworzeniu.

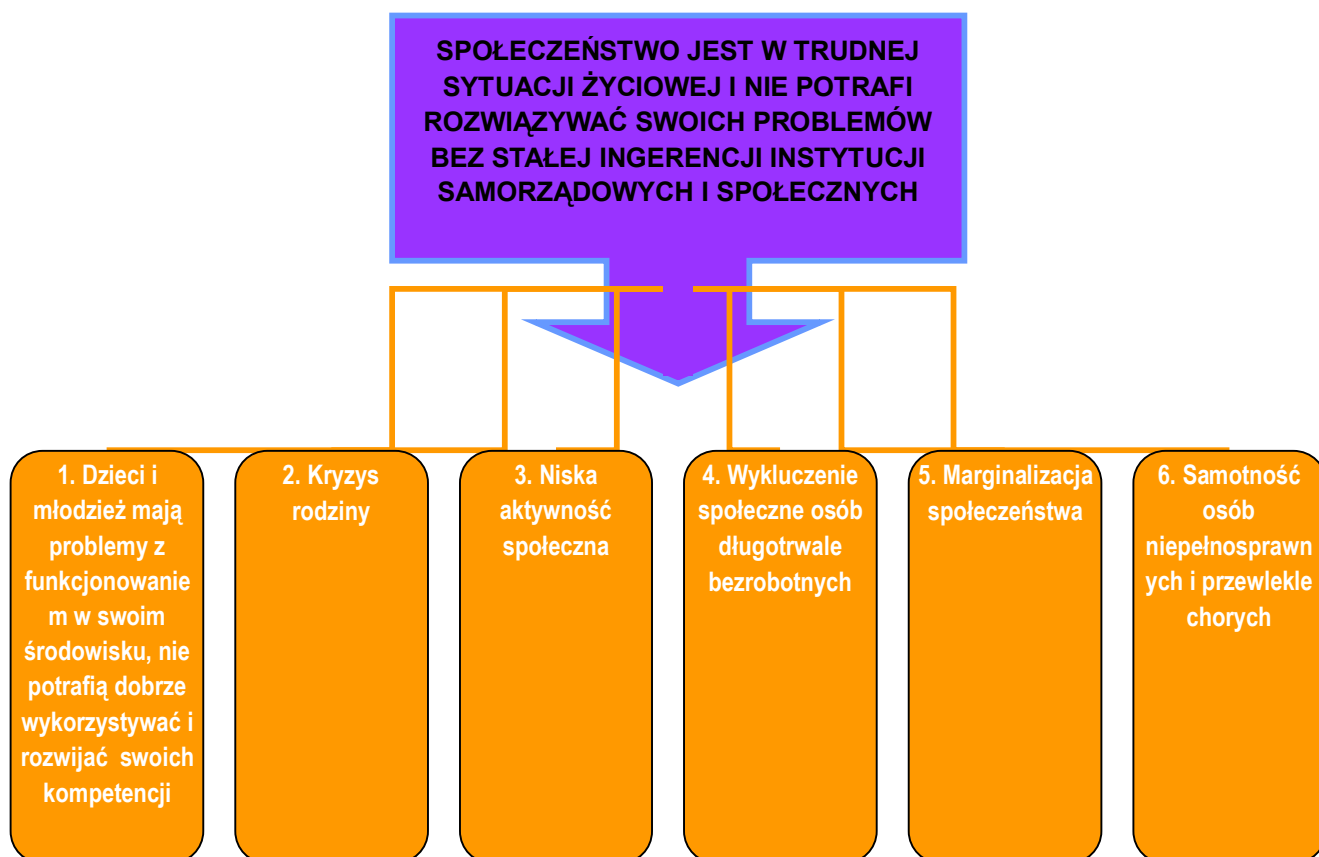
Tabela Nr 25. **Frekwencja liderów lokalnych w spotkaniach dotyczących aktualizacji strategii**

	Spotkanie zespołu roboczego	Warsztaty dot. aktualizacji strategii		
	10.10.2008	22.10.2008	23.10.2008	04.11.2008
Liczba osób uczestniczących	15	22	20	18
% uczestniczących w danym spotkaniu w stosunku do ogółu uczestniczących/zaproszonych	48	71	65	58

Więzi pomiędzy mieszkańcami są luźne, społeczność charakteryzuje wysoki poziom obojętności społecznej	Mieszkańcy w małym stopniu identyfikują się ze społecznością i jej sprawami, brak zaangażowania społecznego mieszkańców	Występują słabe więzi między mieszkańcami, występują nieliczne przejawy wzajemnej pomocy i wspólnych działań	Występują pozytywne więzi pomiędzy mieszkańcami, podejmowane są wspólne działania w zakresie spraw społecznych	Występują liczne przejawy samopomocy, społeczność jest zintegrowana, mieszkańcy identyfikują się ze społecznością	Społeczność jest mocno zintegrowana, współdziała ze sobą, występują bardzo częste wspólne działania, mieszkańcy mocno identyfikują się ze społecznością
Odpowiedzi udzielone przez uczestników warsztatów (%)					
9,1	22,7	63,6	4,6	0	0
Poziom integracji społecznej obliczony jako średnia ocen 2,40					

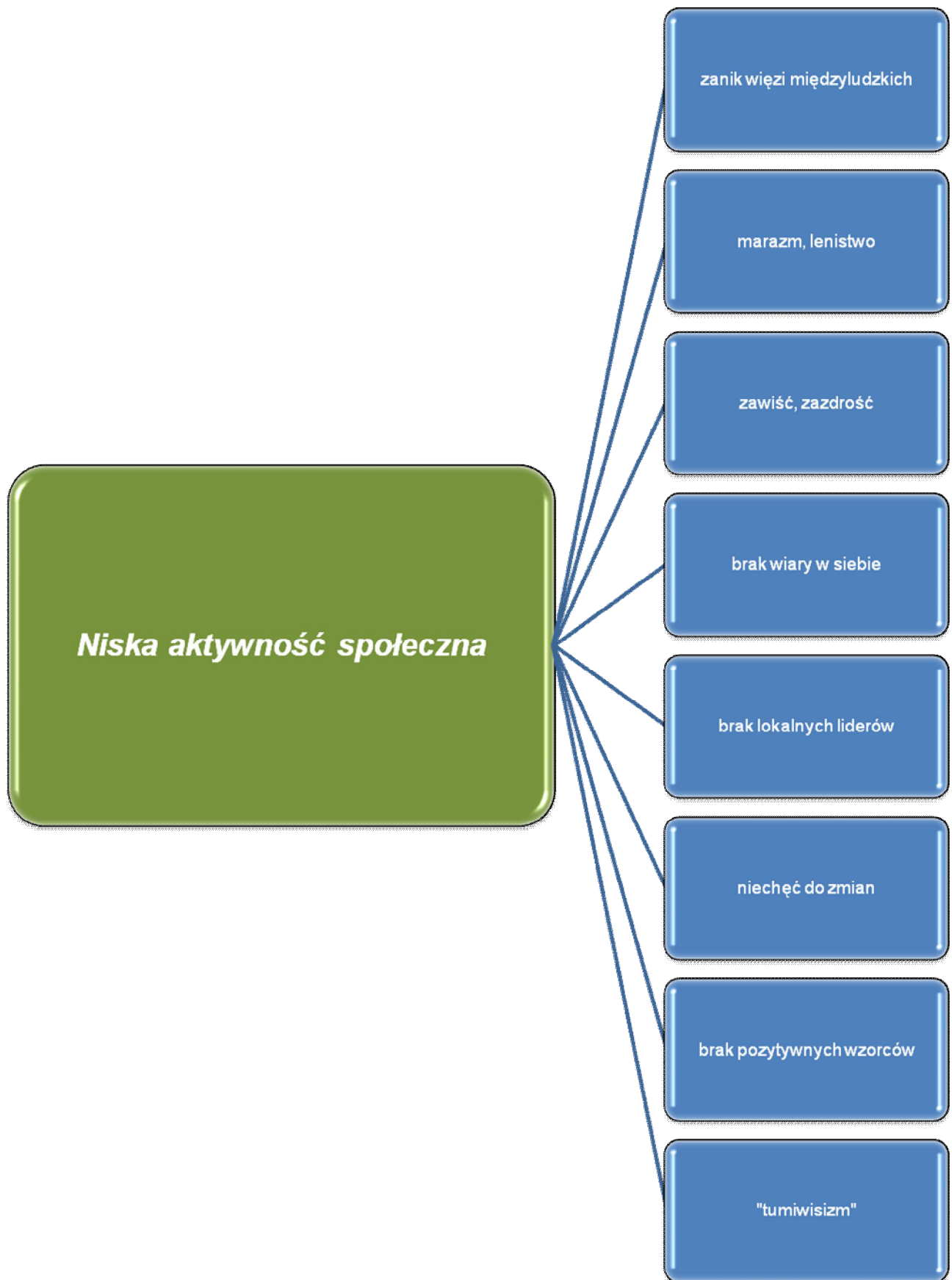
ROZDZIAŁ IV

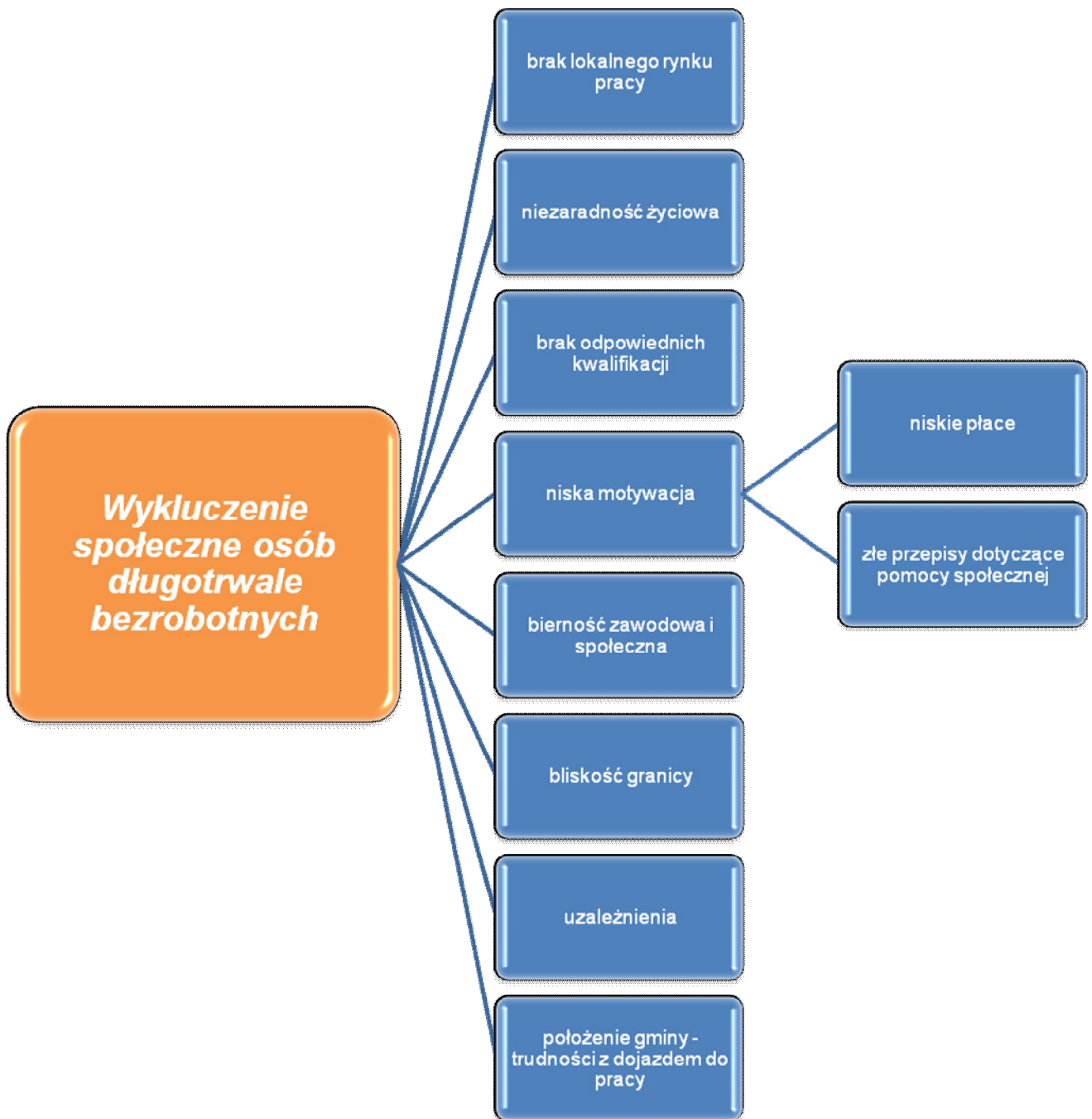
4.1. Zestawienie problemów społecznych zidentyfikowanych podczas warsztatów partycypacyjnych budowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Dubeninki.

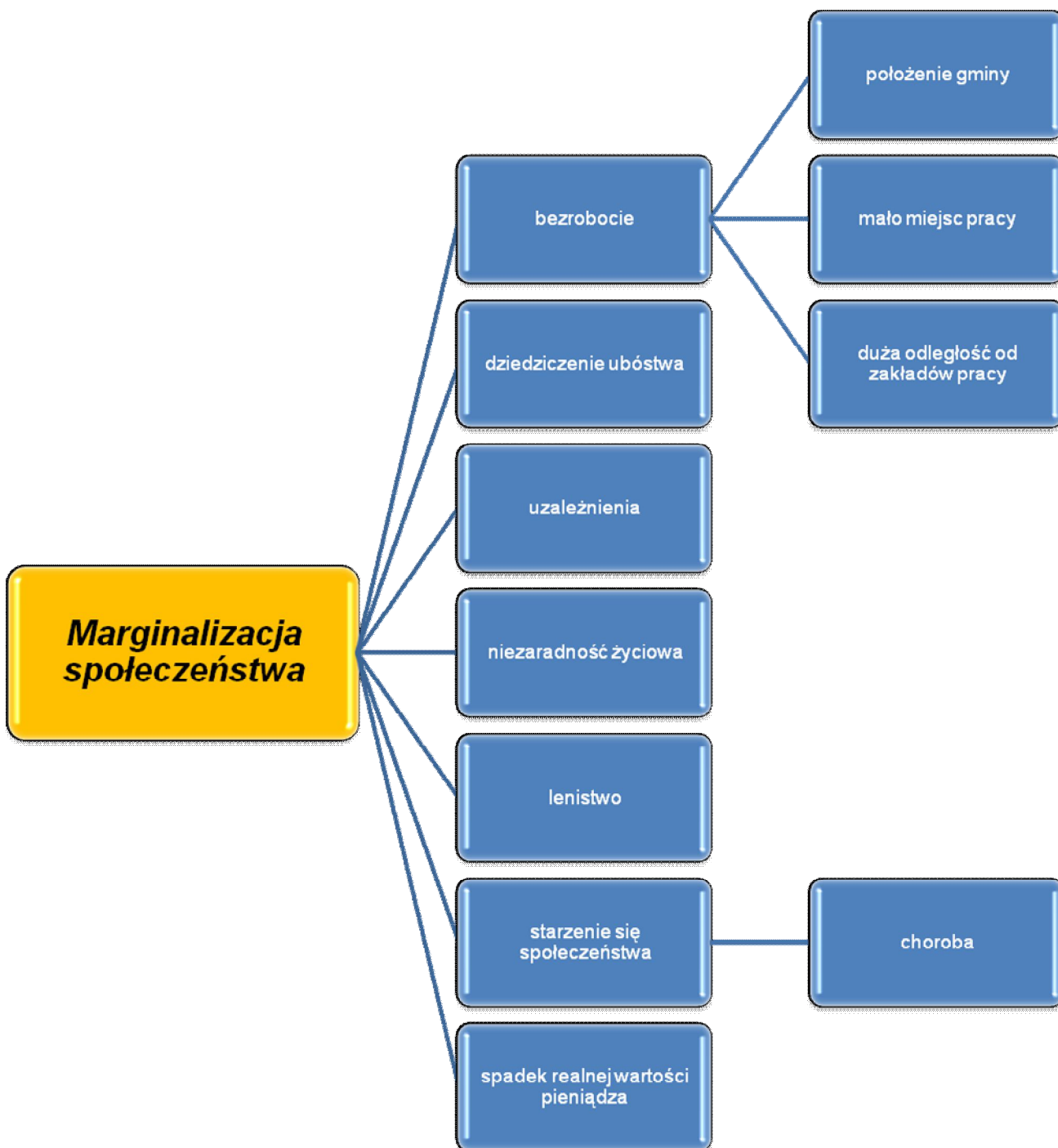

4.2. Wizja

Pojęcie wizji można zdefiniować jako przywołany z przyszłości obraz pożądanego stanu rozwoju polityki społecznej na terenie gminy Dubeninki.

Zapewnienie odpowiedniego poziomu życia swoim mieszkańcom to kluczowe zadanie dla gminy Dubeninki. W myśl nowoczesnie rozumianej polityki społecznej polegać to ma nie tylko na pomocy materialnej, lecz także w znacznej mierze na stworzeniu możliwości i warunków do rozwoju we wszystkich dziedzinach życia. Istotną kwestią jest uwzględnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które z różnych przyczyn nie włączają się w szereg przemian podnoszących warunki życiowe społeczności lokalnej.

Podstawowym warunkiem poprawy tego stanu rzeczy, i skutecznym przeciwdziałaniem negatywnym zjawiskom społecznym, jest podwyższanie świadomości mieszkańców gminy na temat głównych przyczyn i skutków tych zjawisk. Należy też nakreślić zasady i możliwości zapobiegania ich powstawaniu.

Ponadto sfera społeczna wymaga wsparcia finansowego, które umożliwi realizację usług publicznych na odpowiednim poziomie. Zakres zadań związanych ze sferą społeczną oddziałująca na standard życia mieszkańców jest bardzo szeroki.

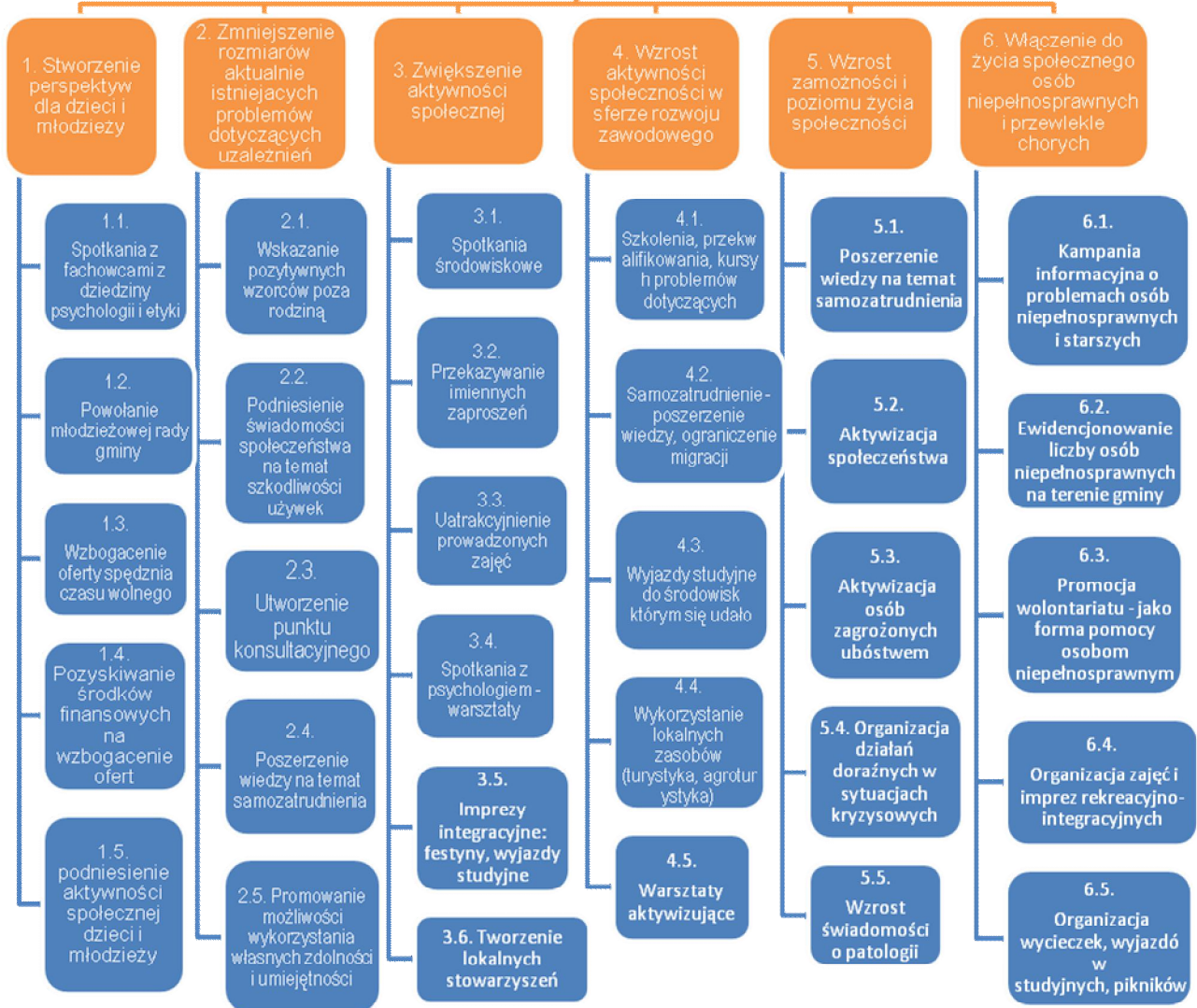
Mając powyższe na uwadze opracowano następującą wizję w myśl której:

*Gmina Dubeninki
atrakcyjnym miejscem zamieszkania,
pracy i wypoczynku
z aktywną, zintegrowaną
oraz rozwijającą się społecznością*

Wizja stanowi podstawę określenia głównych celów strategicznych i kierunków działania.

4.3. Cele strategiczne

**GLÓWNYM CELEM STRATEGICZNYM JEST POPRAWA ŻYCIA SPOŁECZEŃSTWA,
BY POTRAFIŁO ROZWIĄZYWAĆ POJAWIAJĄCE SIĘ PRZED NIM PROBLEMY I ZAGROŻENIA
BEZ STAŁEJ INGERENCJI INSTYTUCJI PAŃSTWOWYCH I SAMORZĄDOWYCH**

3.3.1. Cele szczegółowe oraz kierunki działań

Tabela Nr 26. Cele operacyjne i zadania realizacyjne

Lp.	Zadania realizacyjne (działania)	Odpowiedzialny	Realizatorzy	Źródło finansowania	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki	Wartość w roku 2007
CEL GŁÓWNY 1							
STWORZENIE PERSPEKTYW DLA DZIECI I MŁODZIEŻY							
Cel operacyjny							
1.1. Podniesienie aktywności społecznej dzieci i młodzieży							
1.1.1.	spotkania ze specjalistami z dziedziny psychologii i etyki	Gmina, GOPS, placówki oświatowe	PUP, GOPS, placówki oświatowe, instytucje kulturalne, organizacje pozarządowe i inne	budżet państwa, PO KL, środki pomocowe UE, dotacje i inne	wzrost integracji i aktywności, wzrost samooceny	Liczba spotkań, liczba uczestników	
1.1.2.	powołanie młodzieżowej rady gminy i jej udział w pracach związanych z planowaniem i realizacją działań na rzecz gminy.	Gmina, GCK, placówki oświatowe	gmina, placówki oświatowe, instytucje kulturalne, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, środki pomocowe UE, dotacje i inne	wzrost integracji i aktywności społecznej młodzieży, zacieśnienie więzi społecznych, nauka pracy w grupie	Liczba spotkań, liczba uczestników, liczba zgłoszonych propozycji	
1.1.3.	pozyskiwanie środków finansowych na wzbogacanie ofert-	Gmina, GCK	GOPS, instytucje kultury, organizacje	budżet państwa, PO KL, środki	wzrost aktywności, nauka pracy w grupie, poznawanie dobrych	Liczba szkoleń, wyjazdów, ilość złożonych	

	organizacja kursów i szkoleń z zakresu pisania projektów, wyjazdy studyjne		pozarządowe i inne, placówki oświatowe	pomocowe UE, dotacje i inne	przykładów	wniosków, liczba uzyskanych dotacji, wielkość pozyskanych środków	
1.1.4.	organizowanie zajęć rozwijających zainteresowanie dzieci i młodzieży, takie jak: muzyczne, taneczne, plastyczne, rękodzielnicze, teatralne, sportowe, komputerowe i inne	Gmina, GCK, placówki oświatowe	gmina, placówki oświatowe, instytucje kulturalne, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE, i inne	wzrost integracji i aktywności społecznej dzieci i młodzieży, nauka pracy w grupie, rozwijanie umiejętności i zainteresowań	Liczba zajęć, liczba uczestników	
1.1.5.	Wsparcie inicjatyw społecznych istniejących i podejmowanych przez młodzież	Gmina, GCK	gmina, GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE, i inne	wzrost integracji i aktywności społecznej młodzieży, zacieśnienie więzi społecznych, pożyteczna forma spędzenia czasu wolnego, rozwijanie umiejętności i zainteresowań	Liczba zajęć, liczba uczestników	
1.1.6.	promocja i animacja wolontariatu jako formy wspierającej rozwój aktywności społecznej Promocja i ułatwienie tworzenia grup społecznych, organizacji, (formalnych i nieformalnych)	Gmina, GCK, placówki oświatowe	Gmina, GOPS, placówki GCK, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, PPWOW, środki pomocowe UE i inne	powstanie młodzieżowych grup formalnych i nieformalnych, wzrost integracji dzieci i młodzieży, wzrost samooceny	Liczba powstałych grup, liczba wolontariuszy	

Cel operacyjny							
1.2. Wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego							
1.2.1.	zagospodarowanie czasu wolnego np. poprzez organizowanie kół zainteresowań, warsztatów,	Gmina, GCK, placówki oświatowe	Gmina, GCK, placówki oświaty, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, budżet państwa, POKL, środki pomocowe UE, dotacje PPWOW i inne	wzrost aktywności w życiu towarzyskim i społecznym, wzrost aktywności mieszkańców w zakresie samoorganizacji i podejmowanie inicjatyw społecznych w tym edukacyjnych, zacieśnienie więzi społecznych, pożyteczna forma spędzenia czasu wolnego, rozwijanie umiejętności i zainteresowań	Liczba zorganizowanych inicjatyw, liczba uczestników	
1.2.2.	organizowanie zajęć rozwijających zainteresowanie dzieci i młodzieży, takie jak: muzyczne, taneczne, plastyczne, rękodzielnicze, teatralne, sportowe, komputerowe i inne	Gmina, GCK	Gmina, placówki GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, FWW, PPWOW, środki pomocowe UE, dotacje, darowizny, sponsorzy, wolontariat i inne	wzrost uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i wydarzeniach kulturalnych, pożyteczne i aktywne zagospodarowanie czasu wolnego, poprawa rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży	Liczba zajęć, liczba uczestników	
1.2.3.	organizowanie wycieczek, wyjazdów studyjnych, poszerzenie oferty imprez sportowo- rekreacyjnych	Gmina, GCK, placówki oświatowe	Gmina, GCK, placówki oświaty, organizacje pozarządowe i	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe	wzrost integracji, wzrost uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i wydarzeniach	Liczba wycieczek, liczba ofert, liczba	

			inne	UE, i inne	kulturalnych, pożyteczne i aktywne zagospodarowanie czasu wolnego,	uczestników	
1.2.4.	wspieranie i promowanie twórczości i tradycji ludowej poprzez organizację imprez kulturalnych	Gmina, GCK	Gmina, GCK, placówki oświaty, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE, i inne	wzrost uczestnictwa mieszkańców w życiu i wydarzeniach kulturalnych, pożyteczne i aktywne zagospodarowanie czasu wolnego, wzrost integracji, powstanie grup samopomocowych różnego rodzaju	Liczba organizowanych imprez, liczba uczestników	
Cel operacyjny							
1.3. Popularyzacja zasad zdrowego stylu życia							
1.3.1.	organizowanie imprez, plenerowych, rekreacyjno-sportowych i rekreacyjno-edukacyjnych itp.,	Gmina, GCK, placówki oświatowe	Gmina, GCK, placówki oświaty, GOPS, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE, i inne	wzrost aktywności i integracji, poprawa zdrowia, sytuacji finansowej i życiowej,	Liczba uczestników, liczba imprez	
1.3.2.	organizowanie szkoleń nt. zdrowego trybu życia, zdrowego żywienia,	Gmina, GOPS, placówki oświatowe	gmina, GOPS, GCK, NZOZ, placówki oświatowe organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, PPWOW, PO KL, środki pomocowe UE i inne	poprawa jakości życia, poprawa stanu zdrowia, wzrost dostępności i jakości usług medycznych, propagowanie zdrowego stylu życia	Liczba uczestników, liczba szkoleń	
1.3.3.	organizowanie zajęć	Gmina, placówki	Gmina, GOPS, placówki	budżet gminy, PPWOW,	poprawa jakości życia osób starszych i	Liczba zajęć, liczba	

	korekcyjnych	oświatowe	oświatowe, GCK, organizacje pozarządowe i inne	środki pomocowe UE i inne	niepełnosprawnych, poprawa stanu zdrowia	uczestników	
1.3.4.	tworzenie ścieżek zdrowia	Gmina, placówki oświatowe	Gmina, GOPS, GCK, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, PPWOW, środki pomocowe UE i inne	poprawa jakości życia, poprawa stanu zdrowia, aktywne spędzanie czasu wolnego	Liczba ścieżek, liczba uczestników	
1.3.5.	organizowanie wyjazdów na basen połączona z nauką pływania	Gmina, szkoły	Gmina, GOPS, placówki oświatowe GCK, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, PPWOW, środki pomocowe UE i inne	poprawa jakości życia, poprawa stanu zdrowia, aktywne spędzanie czasu wolnego	Liczba zajęć, liczba uczestników	

CEL GŁÓWNY 2

ZMNIEJSZENIE ROZMIARÓW AKTUALNIE ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW DOTYCZĄCYCH UZALEŻNIEŃ

Cel operacyjny

2.1. Wskazanie pozytywnych wzorców poza rodziną

2.1.1.	wspieranie pozycji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym poprzez konferencje spotkania	Gmina, GOPS	Gmina ,GOPS, GCK, placówki oświatowe	budżet gminy, budżet państwa, dotacje, darowizny i inne	poprawa relacji z rodziną i otoczeniem, poprawa sytuacji finansowej	Liczba świadczeń, liczba rodzin korzystających z pomocy	
2.1.2.	spotkania z rodzinami, które skutecznie radzą sobie z uzależnieniami oraz prowadzenie grup	Gmina, GOPS	Gmina ,GOPS, GCK, placówki oświaty	budżet gminy, budżet państwa, dotacje, darowizny i	poprawa relacji z rodziną i otoczeniem poprawa sytuacji finansowej, wzrost samooceny, wzrost	Liczba spotkań, liczba rodzin korzystających z pomocy, liczba grup	

	samopomocowych			inne, PPWOW, wolontariat	poziomu samoorganizacji	samopomocowych, liczba uczestników	
2.1.3.	propagowanie zdrowego stylu życia poprzez realizację autorskich programów profilaktycznych, organizowanie imprez sportowych, m.in. spacer nordycki, ścieżka zdrowia	Gmina, GOPS,	GOPS, GCK, NZOZ, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, budżet państwa, dotacje, darowizny i inne, PPWOW, wolontariat	poprawa zdrowia, aktywne spędzanie czasu wolnego	Liczba uczestników, ilość proponowanych form aktywnego stylu życia	
2.1.5.	organizowanie rodzinnych imprez integracyjnych takich jak rodzinne festyny środowiskowe, pikniki, festiwale rodzinne, turnieje i zawody sportowe itp.	Gmina, GCK, placówki oświatowe	GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE , i inne	wzrost integracji i aktywności społecznej rodzin, zacieśnienie więzi społecznych, pożyteczna forma spędzenia czasu wolnego w gronie rodziny	Liczba imprez, liczba uczestników	
Cel operacyjny							
2.2. Podniesienie świadomości społeczeństwa na temat szkodliwości używek							
2.2.1.	utworzenie i prowadzenie punktu konsultacyjnego, PUNKT AA	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, GKRPA, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, środki pomocowe UE i inne	poprawa jakości świadczonej pomocy socjalnej, ograniczanie skutków wypalenia zawodowego	liczba udzielonych porad, liczba specjalistów	
2.2.2.	promowanie pozytywnych zachowań i postaw mieszkańców wobec stosowania używek	GOPS, gmina, placówki oświatowe,	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe organizacje	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE	wspieranie osób i rodzin w sytuacjach kryzysowych, wzrost liczby osób wyleczalnych z	liczba działań, spotkań, liczba publikacji na temat zdrowego	

	poprzez wydanie publikacji, organizowanie spotkań, szkoleń	GCK	pozarządowe i inne	, i inne	uzależnienia i poprawa zdrowia mieszkańców	stylu życia,	
2.2.3.	ograniczenie dostępności i spożywania alkoholu przez młodzież poprzez kontrole punktów sprzedaży i miejsc publicznych	GOPS, gmina, GKRPA, Policja	Gmina, GKRPA, Policja	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE, i inne	wzrost liczby osób wyleczonych z uzależnienia i poprawa zdrowia mieszkańców	Zmniejszenie ilości punktów sprzedaży	
2.2.4.	prowadzenie działań profilaktyczno-terapeutycznych dla osób uzależnionych, współuzależnionych i dla ofiar przemocy	GOPS, gmina, GKRPA, Policja	GOPS, Gmina, GKRPA, placówki oświatowe	budżet gminy, dotacje, NFZ, Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, PPWOW, środki pomocowe UE, i inne	Poprawa relacji z rodziną i otoczeniem, wzrost liczby osób wyleczalnych z uzależnienia i poprawa zdrowia mieszkańców	liczba udzielonych porad przez specjalistów, liczba zajęć, liczba uczestników	
2.2.5.	utworzenie i prowadzenie punktu interwencji kryzysowej	GOPS, gmina, GKRPA,	GOPS, gmina, GKRPA,	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE, i inne	Poprawa relacji z rodziną i otoczeniem, wzrost liczby osób wyleczonych z uzależnienia i poprawa zdrowia mieszkańców	liczba udzielonych porad przez specjalistów	
2.2.6.	upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie np. wydawnictwa, strona www, inne	GOPS, gmina	GOPS, gmina, GCK, placówki oświatowe	budżet gminy, dotacje, PPWOW, Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, środki pomocowe UE	Zwiększenie informacji	liczba publikacji	

				, i inne			
CEL GŁÓWNY 3							
ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ							
Cel operacyjny							
3.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców							
3.1.1.	zajęcia rozwijające zainteresowania dla różnych grup wiekowych, np. rękodzielnictwo, malarstwo, fotografia, gra na instrumentach, taniec towarzyski, fryzjerstwo, wizaż i inne	GCK, placówki oświatowe,	GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE , i inne	wzrost integracji i aktywności społecznej rodzin, zacieśnienie więzi społecznych, pożyteczna forma spędzenia czasu wolnego, rozwijanie umiejętności i zainteresowań	Liczba zrealizowanych projektów, liczba grup, uczestników	
3.1.2.	organizowanie imprez plenerowych i rekreacyjno-integracyjnych dla rodzin takich jak: festyny, pikniki, wycieczki, turnieje rodzinne i inne	Gmina , GCK, placówki oświatowe,	GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE , i inne	wzrost integracji i aktywności społecznej rodzin, zacieśnienie więzi społecznych, pożyteczna forma spędzenia czasu wolnego, poprawa rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży	Liczba zrealizowanych projektów, liczba grup, uczestników	
3.1.3.	ułatwienie dostępu do instytucji kulturalnych dla rodzin tj. kino, teatr, opera itp.	Gmina, GCK,	GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, PPWOW, dotacje i inne, wolontariat	wzrost integracji i aktywności społecznej rodzin, zacieśnienie więzi społecznych, pożyteczna forma spędzenia czasu wolnego w gronie rodziny, rozwój	Liczba zrealizowanych działań, liczba grup, uczestników	

					zainteresowań		
3.1.4.	promocja i ułatwienie tworzenia grup społecznych, organizacji, (formalnych i nieformalnych) i wolontariatu (np. szkolenia, wizyty studyjne, doradztwo)	Gmina , GCK, placówki oświatowe	GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, PPWOW, dotacje i inne, wolontariat	powstanie grup formalnych i nieformalnych, wzrost integracji, wzrost samooceny, wzrost aktywności społecznej rodzin, zacieśnienie więzi społecznych,	Liczba zrealizowanych działań, liczba powstałych grup	
Cel operacyjny							
3.2. Uatrakcyjnienie prowadzonych zajęć							
3.2.1.	organizowanie rodzinnych imprez integracyjnych takich jak rodzinne festyny środowiskowe, pikniki, festiwale rodzinne, wycieczki, turnieje i zawody sportowe itp.	Gmina ,GOPS, GCK, placówki oświatowe,	GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE , i inne	wzrost integracji i aktywności społecznej rodzin, zacieśnienie więzi społecznych, pożyteczna forma spędzenia czasu wolnego w gronie rodziny	Liczba imprez, liczba uczestników	
3.2.2.	ożywianie i promowanie lokalnych tradycji i obrzędów ludowych	Gmina , GCK, placówki oświatowe,	GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, PO KL, środki własne uczestników, PPWOW, sponsorzy i inne	wzrost integracji i aktywności społecznej rodzin, zacieśnienie więzi społecznych, pożyteczna forma spędzenia czasu wolnego w gronie rodziny	Liczba zrealizowanych działań, liczba uczestników, liczba wydanych publikacji	
3.2.3	nawiązanie współpracy z sąsiednimi gminami i realizacja wspólnych projektów/działań	Gmina, GCK, placówki oświatowe	Gmina, GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i	budżet gminy, PO KL, środki własne uczestników, PPWOW, sponsorzy i	wzrost integracji i aktywności społecznej rodzin, zacieśnienie więzi społecznych, pożyteczna forma spędzenia czasu	Liczba zrealizowanych działań, liczba uczestników, liczba współpracujących	

			inne	inne	wolnego w gronie rodziny	h gmin, liczba wspólnych przedsięwzięć	
3.2.4	współpraca międzynarodowa w zakresie organizowanych imprez kulturalnych	Gmina, GCK, placówki oświatowe	Gmina, GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, środki własne uczestników, PPWOW, sponsorzy i inne	wzrost integracji i aktywności społecznej rodzin, zacieśnienie więzi społecznych, pożyteczna forma spędzenia czasu wolnego w gronie rodziny	Liczba zrealizowanych działań, liczba uczestników	
CEL GŁÓWNY 4							
WZROST AKTYWNOŚCI SPOŁECZNOŚCI W SFERZE ROZWOJU ZAWODOWEGO							
Cel operacyjny							
4.1. Wykorzystanie lokalnych zasobów							
4.1.1.	poszerzenie oferty turystycznej	Gmina,	Gmina, placówki GCK, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE, i inne	powstanie nowych miejsc pracy, zmniejszenie poziomu bezrobocia, poprawa samo organizacji, poprawa jakości życia mieszkańców	Liczba powstałych miejsc noclegowych, gastronomicznych, pól biwakowych, gospodarstw agroturystycznych.	
4.1.2.	kursy i szkolenia z dziedziny agroturystyki	Gmina, GCK, GOPS,	Gmina, GOPS, GCK, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE , budżet państwa, dotacje i inne, sponsorzy	powstanie nowych miejsc pracy, zmniejszenie poziomu bezrobocia, poprawa samo organizacji, poprawa jakości życia mieszkańców	Liczba usług, liczba osób przeszkolonych,	
4.1.3.	szkolenia z zakresu	Gmina, GCK,	Gmina, GOPS,	budżet gminy,	powstanie nowych	Liczba usług, liczba	

	prowadzenia gospodarstw ekologicznych	GOPS,	GCK, organizacje pozarządowe i inne	dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE , budżet państwa, dotacje i inne, sponsorzy	miejsc pracy, zmniejszenie poziomu bezrobocia, poprawa samo organizacji, poprawa jakości życia mieszkańców, propagowanie zdrowego stylu życia	uczestników	
4.1.4.	kursy i warsztaty z architektury krajobrazu	Gmina, GCK, GOPS,	Gmina, GOPS, GCK, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE , budżet państwa, dotacje i inne, sponsorzy	wzrost integracji, wzrost aktywności zawodowej, poprawa samo organizacji, poprawa sytuacji finansowej i życiowej osób bezrobotnych, zmniejszenie poziomu bezrobocia	Liczba usług, liczba uczestników	
Cel operacyjny							
4.2. Samozatrudnienie – poszerzenie wiedzy, ograniczenie migracji							
4.2.1.	wyjazdy studyjne do środowisk, którym się udało – dobre praktyki	Gmina, GCK, GOPS,	Gmina, GCK, GOPS, PUP, organizacje pozarządowe, sołectwa i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE , i inne	wzrost aktywności zawodowej, poprawa sytuacji finansowej i życiowej osób bezrobotnych, zmniejszenie poziomu bezrobocia, wzrost integracji, ograniczenie migracji	Liczba wyjazdów, liczba uczestników	
4.2.2.	warsztaty aktywizujące osoby bezrobotne z zakresu przedsiębiorczego podejścia do rozwoju osobistego i zawodowego	Gmina, GCK, GOPS,	Gmina, GOPS, GCK, organizacje pozarządowe, PUP, grupy	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE ,	powstanie nowych miejsc pracy, zmniejszenie poziomu bezrobocia, poprawa samoorganizacji i	Liczba warsztatów, liczba uczestników	

			nieformalne i inne	i inne	samooceny, wzrost integracji		
4.2.3.	szkolenia, kursy przekwalifikujące	Gmina, GOPS,	Gmina, GOPS, PUP, GCK, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE , i inne	wzrost aktywności zawodowej, poprawa sytuacji finansowej i życiowej osób bezrobotnych, zmniejszenie poziomu bezrobocia	Liczba zrealizowanych kursów, liczba uczestników	
CEL GŁÓWNY 5							
WZROST ZAMOŻNOŚĆ I POZIOMU ŻYCIA SPOŁECZNOŚCI							
Cel operacyjny							
5.1. Poszerzenie wiedzy na temat samozatrudnienia							
5.1.1.	profesjonalne doradztwo zawodowe	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, PUP, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE , i inne	zmniejszenie poziomu bezrobocia, poprawa samo organizacji	Liczba udzielonych porad, liczba rozpoczętych nowych działań	
5.1.2.	kursy przekwalifikujące	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, PUP, GCK, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, PPWOW, środki pomocowe UE , i inne	wzrost integracji, wzrost aktywności zawodowej, poprawa samo organizacji	Liczba kursów, liczba uczestników, liczba rozpoczętych nowych działań	

Cel operacyjny**5.2. Aktywizacja społeczeństwa**

5.2.1.	promocja i ułatwienie tworzenia grup społecznych, organizacji, stowarzyszeń i wolontariatu (formalnych i nieformalnych) LGD, wyłanianie liderów	Gmina, GCK, GOPS	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe, i inne	budżet gminy, środki pomocowe UE, dotacje i inne	powstanie grup społecznych różnego rodzaju	Liczba powstałych grup/organizator, liczba liderów	
5.2.2.	organizowanie imprez charytatywnych	Gmina, GOPS, GCK,	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe, instytucje kultury, i inne	budżet gminy, środki pomocowe UE, dotacje i inne	wzrost integracji i aktywności społecznej rodzin, zacieśnienie więzi społecznych, pożyteczna forma spędzenia czasu wolnego w gronie rodziny	Liczba imprez, liczba uczestników	
5.2.3	promowanie wykorzystywania własnych zdolności i umiejętności	Gmina, GOPS, GCK,	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe i inne	budżet gminy, środki pomocowe UE, dotacje i inne	Umiejętność wykorzystania własnych możliwości, wzrost integracji i aktywności społecznej, zacieśnienie więzi społecznych, pożyteczna forma spędzenia czasu wolnego,	Liczba zrealizowanych działań, warsztatów, liczba uczestników	

Cel operacyjny**5.3. Aktywizacja osób zagrożonych ubóstwem**

5.3.1.	wsparcie w postaci pracy socjalnej (poradnictwo, warsztaty, szkolenia)	Gmina, GOPS	GOPS, Gmina, GCK, organizacje pozarządowe	budżet gminy, budżet państwa, dotacje, darowizny i inne	poprawa sytuacji finansowej	Liczba szkoleń, liczba porad, liczba rodzin korzystających z pomocy	
--------	--	-------------	---	---	-----------------------------	---	--

Cel operacyjny

5.4. Organizacja działań doraźnych w sytuacjach kryzysowych

5.4.1.	udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej oraz prawnej	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS	budżet gminy, środki pomocowe UE, dotacje i inne	poprawa sytuacji finansowej i jakości życia	Liczba osób objętych działaniami, wysokość środków wydanych na pomoc	
--------	---	-------------	-------------	--	---	--	--

Cel operacyjny

5.5. Wzrost świadomości o patologii

5.5.1.	szkolenia, warsztaty terapeutyczne, porady specjalistów dla osób uzależnionych i ich rodzin	Gmina, GOPS, GCK, GKRPA	Gmina, GCK, GKRPA, GOPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, środki pomocowe UE, dotacje i inne	Poprawa relacji z rodziną i otoczeniem	Liczba zrealizowanych działań, liczba osób objętych działaniami	
--------	---	-------------------------	---	--	--	---	--

CEL GŁÓWNY 6

POBUDZENIE AKTYWNOŚCI I INTEGRACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I STARSZYCH ZE STRONY SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Cel operacyjny

6.1. Kampania informacyjna o problemach osób niepełnosprawnych

6.1.1.	zewidencjonowanie liczby osób niepełnosprawnych na terenie gminy oraz ich sytuacji	Gmina, GOPS	GOPS, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, budżet państwa, dotacje, darowizny i inne	Orientacja o stanie liczby osób niepełnosprawnych i potrzebujących pomocy	Utworzenie ewidencji osób niepełnosprawnych	
--------	--	-------------	--------------------------------------	---	---	---	--

Cel operacyjny

6.2. Organizowanie czasu wolnego osobom starszym i niepełnosprawnym

6.2.1.	organizowanie imprez integracyjnych dla osób starszych i niepełnosprawnych	Gmina, GCK	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, PPWOW, PFRON, środki pomocowe UE, dotacje i inne	wzrost integracji osób starszych i niepełnosprawnych, wzrost aktywności, zacieśnienie więzi społecznych, forma spędzenia czasu wolnego	liczba imprez, liczba uczestników	
6.2.2.	organizowanie wycieczek i wyjazdów studyjnych, pikników dla osób starszych i niepełnosprawnych	Gmina, GOPS, GCK,	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, PPWOW, PFRON, środki pomocowe UE, dotacje i inne	wzrost integracji osób starszych i niepełnosprawnych, wzrost aktywności, zacieśnienie więzi społecznych, forma spędzenia czasu wolnego	liczba imprez, liczba uczestników	
6.2.3.	organizowanie zajęć rekreacyjno-integracyjnych i warsztatów dla osób starszych i niepełnosprawnych	Gmina, GOPS, GCK,	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, PFRON, PPWOW, środki pomocowe UE, dotacje i inne	wzrost integracji osób starszych i niepełnosprawnych, wzrost aktywności, zacieśnienie więzi społecznych, forma spędzenia czasu wolnego	liczba warsztatów, liczba uczestników	

Cel operacyjny

6.3. Ułatwienie życia codziennego osobom starszym i niepełnosprawnym

6.3.1.	likwidacja barier architektonicznych	Gmina	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, PFRON, środki pomocowe UE, dotacje i inne	poprawa jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych, wzrost dostępności usług	Liczba zlikwidowanych barier, % przystosowanych obiektów	
6.3.2.	promocja i organizacja wolontariatu-jako forma pomocy osobom niepełnosprawnym i starszym	Gmina, GOPS,	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, , środki pomocowe UE, dotacje i inne	poprawa jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych, poprawa stanu zdrowia,	Liczba wolontariuszy, liczba projektów na rzecz rozwoju wolontariatu, liczba projektów w zakresie działań wolontaryjnych	
6.3.3.	organizowanie turnusów rehabilitacyjnych i terapeutycznych	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe,	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	poprawa jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych, poprawa stanu zdrowia, wzrost dostępności i jakości usług medycznych	Liczba turnusów, liczba uczestników	
6.3.4.	organizowanie poradnictwa dla osób starszych i niepełnosprawnych	Gmina, GOPS, GCK	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	Gmina, GOPS, GCK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	Wzrost świadomości osób starszych i niepełnosprawnych,	Liczba udzielonych porad/liczba osób	

Rozdział V

5.1. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII

5.1.1. MONITORING I EWALUACJA

System zarządzania realizacją strategii określa organizację, zasady i sposoby wdrażania strategii i jej monitorowania. System ten jest bardzo ważnym i często niedocenianym elementem planowania strategicznego i operacyjnego, który decyduje o dynamice procesu realizacji strategii.

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależeć będzie od monitoringu i ewaluacji, budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań. Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dubeninki, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomowi ich osiągnięcia.

Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzania nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

- Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

1. Zespół wdrażający strategię.

Koordynatorem wdrażania strategii jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Do zadań koordynatora należy:

- gromadzenie dokumentacji związanej ze strategią, zbieranie informacji określających postępy w realizacji strategii,
- współorganizowanie spotkań zespołu liderów uczestniczących w pracach nad przygotowaniem strategii, po każdym zebrań opracowuje raport z realizacji strategii, który następnie szeroko upowszechnia, prowadzi akcję informacyjną i promocyjną.
- opracowanie i aktualizacje planów operacyjnych,
- przedkładanie planów operacyjnych do zatwierdzenia przez Wójta,
- przygotowywanie kompletnych informacji dotyczących koordynowanego zakresu oraz uzupełnia na bieżąco dane Gminy,

- podejmowanie działań w celu upowszechnienia informacji dotyczącej koordynowanego zakresu,
- opracowanie rocznego sprawozdania z realizacji zadań w obrębie właściwego celu operacyjnego, w terminie do 8 tygodni po zakończeniu roku budżetowego

Nad realizacją strategii czuwać będzie **zespół ds. wdrożenia i monitoringu**. Zespół będzie powołany przez Wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść:

- sekretarz gminy,
- kierownicy jednostek organizacyjnych gminy,
- przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- radni,
- przedstawiciele społeczności lokalnej,
- przedstawiciele organizacji pozarządowych
- inne osoby reprezentujące instytucje działające w sferze polityki społecznej,
- członkowie zespołu opracowującego strategię,
- realizatorzy usług oraz działań strategicznych.

Przewodniczącym zespołu jest koordynator wdrażania strategii, który odpowiada za sprawną realizację strategii, zwołuje spotkania zespołu, składa wójtowi oraz radzie wnioski oraz ewentualne aktualizacje strategii.

2. Roczna ocena wdrażania strategii

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej **raz do roku** opracowując roczne plany realizacyjne strategii oraz w celu monitorowania przebiegu realizacji zadań (wyznaczonych do realizacji w roku poprzednim) i osiągania celów operacyjnych. Na spotkania poszczególne instytucje oraz podmioty koordynujące powinny przygotować sprawozdania z realizacji wyznaczonych dla nich zadań i przekazywać je do przewodniczącego Zespołu. Zespół dokonywał będzie oceny zadań realizowanych w roku poprzednim bądź realizowanych obecnie, identyfikował będzie problemy, które ograniczyły bądź uniemożliwiły realizację zadań wyznaczonych oraz proponował niezbędne korekty i zmiany w zakresie tych zadań. Tym samym roczny cykl przeglądu i monitoringu Strategii zostanie zamknięty. Zespół swoją ocenę powinien przekazać Wójtowi i Radzie sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań np. programów celowych, programów rozwiązywania problemów.

Wskaźnikami oceny realizacji strategii będą:

- Liczba nowo powstałych podmiotów gospodarczych w gminie.

- Ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych.
- Ilość osób, którym udało się wyjść z uzależnień (alkoholizmu, narkomanii) oraz bezdomności.
- Ilość zorganizowanych szkoleń, konferencji, seminariów, narad dotyczących podnoszenia kwalifikacji, z zakresu profilaktyki uzależnień.
- Ilość obiektów użyteczności publicznej, w których zlikwidowane zostały bariery architektoniczne.
- Liczba zorganizowanych imprez, zajęć, spektakli profilaktycznych mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocje zdrowego stylu życia.
- Ilość osób, do których dotarły ulotki informujące o zagrożeniach, instytucjach i organizacjach udzielających pomocy oraz możliwościach pomocowych.
- Stopień zadowolenia mieszkańców z realizowanych zadań wynikających z zapisów strategii.
- Ilość inwestycji i przedsięwzięć jakie podjęto do realizacji przez instytucje odpowiedzialne za realizację działań.
- Ilość osób, którym udało się skutecznie pomóc (ofiaram przemocy domowej, osobom, rodzinom, w których występowały problemy opiekuńczo - wychowawcze i prowadzenia gospodarstwa domowego).
- Jakość świadczonych usług w ramach podjętych przedsięwzięć

5.1.2. INSTYTUCJONALNO-ORGANIZACYJNE ASPEKTY REALIZACJI STRATEGII

W realizację Strategii zostaną zaangażowane władze samorządowe gminy, gminne jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, lokalni przedsiębiorcy oraz mieszkańcy gminy. Korzyści wynikające z osiągnięcia celów strategicznych będą, bowiem udziałem wszystkich. Aby Strategia osiągnęła zakładane efekty należy czuwać nad: Skutecznym wdrożeniem Strategii, wyszukiwaniem nowatorskich rozwiązań, pobudzaniem prorozwojowych inicjatyw społecznych, Pozyskiwaniem środków finansowych na realizację Strategii ze źródeł budżetowych, pozabudżetowych krajowych i zagranicznych, w tym z Unii Europejskiej, promocją poszczególnych działań realizowanych w ramach Strategii.

5.1.3. PROCEDURY UAKTUALNIANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Dubeninki do roku 2015 precyzuje oczekiwania społeczne w oparciu o bieżącą analizę danych. Przyjęcie założeń na przyszłość jest sprawą niezmiernie trudną w świetle zmieniających się przepisów prawa, jak i rozwiązań organizacyjnych w skali gminy, regionu czy kraju, dlatego aktualizacja Strategii jest ważnym

wymogiem aktywnej jej realizacji, umożliwi stwierdzenie, czy realizowana jest ona prawidłowo, a jej założenia nadal są aktualne.

Uaktualnianie Strategii powinno polegać na: stałej kontroli i ocenie zasobów gminy, badaniu perspektyw rozwoju gminy, bieżącej kontroli stopnia realizacji Strategii i informacji o efektach podejmowanych działań. Zapisy Strategii mogą być modyfikowane jedynie w trybie właściwym dla jej uchwalenia.

Powyższa Strategia jest wyzwaniem zawierającym propozycje przeobrażeń na wielu płaszczyznach. Nieuniknione stają się zmiany w sferze mentalności osób związanych z jej realizacją. Istnieje również potrzeba zwiększenia dynamiki działań aktywnych podejmowanych przez władze gminy.

Biorąc pod uwagę kilkuletni horyzont czasowy realizacji Strategii oraz złożoność zjawisk społeczno-gospodarczych, założono możliwość modyfikacji zapisów Strategii jednak po uprzednio dokonanej ewaluacji jej realizacji oraz analizie diagnostycznej sytuacji społecznej w gminie.

Strategia będzie pełniła także rolę drogowskazu dla przygotowania planów zadaniowych (szczegółowych programów) służących realizacji celów strategicznych i kierunków działań zawartych w Strategii.

Strategia okaże się skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego zgromadzą odpowiednie zasoby ludzkie (intelektualne), instytucjonalne i finansowe umożliwiające budowę i realizację planów zadaniowych (programów) zgodnie z przyjętymi w Strategii kierunkami działań.

Aktualizację Strategii będzie przeprowadzał **Zespół roboczy do spraw aktualizacji strategii** powoływany Zarządzeniem Wójta Gminy Dubeninki. Współpracować z Zespołem będą lokalni liderzy i społeczność gminy, którzy uczestniczyć będą w warsztatach dotyczących aktualizacji Strategii.

System aktualizacji strategii

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie **co roku** poddawana przeglądowi oraz aktualizacji. System ten jest odmienny dla części dokumentu określającej wizję rozwoju i cele strategii (główne i szczegółowe) oraz dla części programowej (programy realizacyjne oraz zadania),
- część „strategiczna” (wizje, cele strategiczne i szczegółowe rozwoju) będzie poddawana przeglądowi oraz aktualizacji w cyklu kadencji władz samorządowych (tzw. aktualizacja taktyczna) z przesunięciem okresu objętego planowaniem o kolejne 4 lata (planowanie kroczące),

- część „programowa” (działania/zadania i harmonogram) będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji co roku (jeśli będzie taka potrzeba);
- po wprowadzeniu zmian w strategii Koordynator wdrażania strategii zobowiązany jest dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom informację o dokonanej aktualizacji strategii.